

SZAKDOLGOZAT

Fazakas Zsolt
Vidékfejlesztési Agrármérnök BSc
Székelyudvarhely
2023

**Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Vidékfejlesztési Agrármérnök Bsc
Keszthely**

**Az állatvédelmi és állatjóléti szabályozás kérdései az állattenyésztési
ágazatokban.**

**Konzulens: Dr. Bánhegyi Gabriella
egyetemi docens**

**Agrár- és Élelmiszergazdasági intézet Agrárgazdaságtani és Agrárpolitikai
Tanszék**

**Készítette: Fazakas Zsolt
Neptun kód: E3BB15
Levelező tagozat**

**Székelyudvarhely
2023**

Tartalom

1.Bevezetés és célkitűzések	1
2.Irodalmi áttekintés	2
2.1. Az állatvédelem és az állatjólét célja.....	2
2.2. Az állatjólét kialakulásának története.....	3
2.3. Állatvédelem, állatjólét iránti igény	4
2.4 Az állatjólét jogi szabályozása	5
2.4.1 Az állatjólét szabályozása az Európai Unióban.....	5
2.4.2 Az állatvédelem szabályozása Romániában	7
2.4.3 Általános állatvédelmi és állatjóléti rendelkezések	7
2.4.4 A haszonállatok állatvédelmi és állatjóléti rendelkezések	9
2.4.5 A sertéságazatot érintő fontosabb állatjóléti és állatvédelmi szabályozása	10
2.5 A szarvasmarhaágazatot érintő állatjóléti és állatvédelmi szabályozása	11
2.5.1 Épületek és berendezések	12
2.5.2 Szervezés és irányítás	13
2.5.4 A tejlő tehén jóllétére vonatkozó szabályozása	14
2.6 A tojótyúkokra vonatkozó állatjóléti és állatvédelmi szabályozása	16
2.6.2 A tojótyúkoknak rendelkezniük kell!	18
2.6.4 Az állatok szállítására vonatkozó általános feltételek.....	20
2.6.5 Az állatokkal való bánásmód a szállítás közben.....	21
3.Célkitűzések, anyag és módszertan	22
4. Saját vizsgálat	24
5. Következtetések és javaslatok	36
6. Összefoglalás	38
7. Szakirodalmi jegyzék.....	40

1.Bevezetés és célkitűzések

Szakdolgozatom témája az állatvédelmi és állatjóléti szabályozás kérdései az állattenyésztési ágazatban. Az állatjólét az állatok testi és lelki jólétét jelenti. Magában foglalja a vadon élő és a háziállatok értékelését és kezelését, beleértve az élelemre, ruházatra, szórakoztatásra és kutatásra használt állatok humánus bánásmódját is. Nagyobb hangsúlyt fektetünk rá, de még mindig nem beszélünk eleget az állatvédelemről. Talán több gyerek is megértené az állatvédelem fontosságát, ha az iskolai tananyag részévé válna, természetessé téve számukra az állatvédelemre való odafigyelést.

Megtanulhatjuk, hogyan éljünk együtt állatokkal anélkül, hogy bántjuk vagy kizsákmányoljuk őket. Megtanulhatjuk az állatokkal való tiszteletteljes és felelősségteljes együttélést. Ez magában foglalja szükségleteik megértését, határaik tiszteletben tartását és minden olyan tevékenység elkerülését, amely szenvedést vagy szorongást okozhat számukra. Meg érthetjük azt is, hogyan teremtsünk biztonságos és egészséges élő helyet az állatoknak, hogyan biztosítsuk számukra a szükséges ételmet, vizet, orvosi ellátást. Emellett megtanulhatjuk, hogyan lehet felismerni és megfelelően reagálni az állatok szorongásának vagy agressziójának jeleire, valamint hogyan lehet azonosítani és elkerülni azokat a tevékenységeket, amelyek károsak lehetnek rájuk. Végül megtanulhatjuk, hogyan értékeljük az állatok életének szépségét és sokszínűségét, és hogyan legyünk tekintettel a környezetükre gyakorolt hatásunkra. Az állatok képesek érezni, szenvedni és örülni. Ha az állatot kényelmesen tartjuk a környezetében, meghosszabbíthatjuk az életét, és csökkenthetjük a gondozási költségeket. A haszonállat tartásban az állatok védelme és jóléte fontos mind az állatok, mind az állattartó gazdák számára, és ezt az állítást szeretném a szakdolgozatomban is leírni.

Fontos biztosítani, hogy ne csak a hobbiállatok, hanem a nagyüzemi körülmények között tartott haszonállatok is jó életminőséget kapjanak, és ne szenvedjenek a termelésben töltött idő alatt.

Az állattenyésztés fontos tényező globalizált világunkban, mivel hatással van az emberi életre és kultúrára mind a szegény, mind a gazdag országokban. Az állatvédelem és az állatjóléti szabályozás célja az állatok indokolatlan kegyetlenkedésének és szenvedésének megakadályozása, valamint az állatok életkörülményeinek a legjobb tudásunk szerint történő biztosítása. Mint leendő agrármérnök, úgy vélem, alapvető fontosságú annak biztosítása, hogy mind a hobbi-, mind a haszonállatok ne legyenek kitéve szenvedésnek és kínzásnak. A haszonállatok számára ne legyen megterhelő a termelés a testsúly gyarapodás de akár a szaporodás sem. Olyan versenyben vagyunk,

amely az embereket és az állatokat egyaránt a határaik fölé hajtja, és kiszolgáltatottá teszi őket az energia a haszonállati termékek fogyasztói és annak szabályozási igényeknek.

2.Irodalmi áttekintés

2.1. Az állatvédelem és az állatjólét célja

Az állatjólétet a háziassítás kezdete óta gyakorolják, amikor az emberek védték és gondozták állataikat. Az ókorban és a középkorban az állatok erkölcsi státusza főként vallási és filozófiai vita tárgya volt. Arisztotelész úgy vélte, hogy az állatoknak van érzékelésük, de nincs értelmük, ezért alacsonyabb rendűek, mint az emberek. Voltak ellentétes nézetek arról, hogyan kell bánni az állatokkal, de jogi normák nem léteztek. A múltban az állatállományt másképp nevelték, mint manapság. Az állatokra nem érző lényekként, hanem inkább gazdasági befektetésként tekintettek. Ez azt jelentette, hogy nem vették figyelembe az érzelmeken alapuló állatjólétet. (EMBERSICS, 2016) Püthagorasz szerint, ha az ember továbbra is kíméletlenül pusztítja az alacsonyabb rendű teremtményeket, nem lesz képes megtapasztalni az igazi egészséget és békét. (NYÚL ZSÓFIA2017) Az állatvédelem több mint két évszázada része a modern, civilizált világnak. Ez idő alatt különböző állatvédő szervezetek dolgoztak az állatok indokolatlan kínzásának, bántalmazásának és kegyetlen bánásmódjának megakadályozásán, valamint az állatok megfelelő életkörülményeinek biztosításán. Ezeknek a szervezeteknek a célja az elmúlt két évszázad során változatlan maradt - vagyis az állatok jólétének biztosítása. Az Állatkínzás Elleni Királyi Társaságot (RSPCA) 1824-ben alapították Angliában, a világ első állatvédő szervezeteként. Viktória királynő 1840-ben elismerése jeléül a királyi nevet adományozta, és a társaság azóta RSPCA néven ismert. Ma már nemcsak a világ legnagyobb állatvédelmi szervezete, hanem más angol városokban, többek között Brightonban és Bristolban is van fiókja. (METZGER, 2011) Az 1960-as és 1970-es évekre a nyugati országok szellemi légköre fogékonyabbá vált az új humanista mozgalmak iránt, amelyek az állatok erkölcsi megfontolásának kiterjesztésére törekedtek azon a hagyományos felfogáson túl, hogy az állatok pusztán tulajdonként vannak jelen. Ezt a gondolkodás változást tovább gyorsította Peter Singer 1975-ben megjelent, Az állatok felszabadítása című könyve. Ebben Singer mellett érvelt, hogy az állatokat ugyanolyan erkölcsi megfontolással kell kezelni, mint az embereket, és hogy az állatok érdekeit figyelembe kell venni a jólétüket érintő döntések meghozatalakor. Ez a könyv nagy hatással volt az állatok erkölcsi státuszával kapcsolatos filozófiai gondolkodás megváltoztatására, és az emberek felismerték, hogy két fontos dolgot kell tenni az állatok jólétének előmozdítása érdekében: a társadalom figyelmét az állatjóléti kérdésekre kell irányítani, és szigorú jogszabályokat kell alkotni, amelyek az állatok jólétét központi kérdésként kezelik. Ezáltal

biztosítható lenne, hogy az állatokat ne pusztán árucikként, hanem védelmet és tiszteletet érdemlő, érző lényként kezeljék.

Ez a szemléletváltás az elmúlt években számos pozitív változást eredményezett, és számos országban már olyan törvények vannak érvényben, amelyek védik az állatokat a kizsákmányolástól és a bántalmazástól. (SINGER, P. 1975). Az állatjólét kérdése már évtizedek óta a globális beszélgetések előterében áll. Ez egy olyan téma, amelyet gyakran megvitatnak mind a tudományos, mind a nyilvános szférában, és számos szervezet és magánszemély szenteli idejét és energiáját az ügynek. Az 1970-es években számos állatvédő szervezetet alapítottak, köztük 1971-ben a Greenpeace-t és 1980-ban a People for the Ethical Treatment of Animals (PETA) szervezetet. A PETA ma már globális szervezet, amelynek több millió tagja van a világ több száz országában. 1988-ban elfogadták a svéd állatvédelmi törvényt, amelyet az állatvédelem szempontjából az egyik legprogresszívebb jogszabályként tartanak számon. Ugyancsak ennek a törvénynek köszönhető a borjúketrecek betiltásáról szóló brit törvény (1990) és a nemzetközi delfinvédelmi törvény (1992). Ezek a jogszabályok szerves részét képezték az állatok védelmének és jogaik tiszteletben tartásának. Egyértelmű, hogy az állatjólét olyan kérdés, amelyet komolyan kell venni, és amelynek továbbra is az állatokról szóló viták középpontjában kell állnia. (Svéd állatvédelmi törvény 1988)

Ki kell állnunk az állatok indokolatlan kínzása és kegyetlen bánásmódja ellen, és azon kell dolgoznunk, hogy az állatokkal szembeni kegyetlenséget minimalizáljuk, javítsuk életkörülményeiket és biztosítsuk a fajok fennmaradását. Ezt oktatással, jogalkotással, a meglévő törvények betartatásával, valamint az állattenyésztés és a kutatás humánusabb módszereinek kifejlesztésével érhetjük el. Arra is törekednünk kell, hogy cselekedeteink se közvetlenül, se közvetve ne járuljanak hozzá az állatok szenvedéséhez. Ezzel egy jobb világot teremthetünk minden élőlény számára.

2.2. Az állatjólét kialakulásának története

Megfelelően tartott, ápolt és gondozott lovak nélkül a hódítás és az azt követő kalandok nem lettek volna képesek a hódításokra. A honfoglalás előtti időkből azonban nincsenek írásos feljegyzések, amelyek ezt megerősítenék. (JÓNÁS, 2015). Az állatjóléti magatartás a házasítással kezdődött, amikor az embernek saját érdekében gondoskodnia kellett az állatokról. A vadászat előtt az ősemberek állatokat rajzoltak barlangjaik falára, hogy kifejezzék tiszteletüket irántuk. Ezt animizmusnak nevezik, ami azt a hitet jelenti, hogy az állatoknak lelük van, és szent lényekként vagy istenekként kell kezelni őket. Az állat szellemének tiszteletére a vadászok és a halászok

egyaránt táncot, rituálékot és imákat tartottak, hogy megidézzék a vad szellemét. E közösség létezése az általuk vadászható állatoktól függött.

Ezzel remélték, hogy elnyerik a vad szellemének kegyét. (TÁMOP. 2015) A perzsák, a görögök, a hinduk és a krétaiak mind istenként tisztelték a szarvas marhát az ókorban.

Egyiptomban a szkarabeusz bogarat tartották az egyik legszentebb állatnak, a kutyát pedig az éberség szimbólumának tekintették. Mint ilyen, sok kultúra tiltja a totemállatok fogyasztását, míg mások különösen ünnepi étkezések alkalmával ajánlják. Az emberek háziasították bizonyos vadon élő állatokat, hogy szabályozzák szaporodásukat és új fajtákat hozzanak létre. Ezt számos célból tették, például a húzóerő biztosítása, az élelmiszertermelés és az értékes termékek előállítása érdekében. A leggyakoribb háziasított állatok a kutya, a juh és a kecske. (TÁMOP. 2015. 9)

2.3. Állatvédelem, állatjólét iránti igény

„Oculus domini saginat equos.” – A gazda szeme hizlalja a jószágot, tartja a régi mondás, ami a mai napig fennáll, sőt a tudatos és gondos állattartást ma már belső indíttatás helyett törvényi előírás szabályozza. Jó állattartónak lenni nemcsak azt jelenti, hogy megfelelő körülményeket biztosítunk az állat számára, hanem azt is, hogy képesek vagyunk felismerni az állatok fájdalmát, szenvedését és örömét, és ennek megfelelően bánunk velük. Ez kettős feladat, mivel egyrészt a tartási igények ismeretét, másrészt az állatok reakcióinak és viselkedésének megértését igényli a különböző helyzetekben.

Miért van szükség az állatok védelmének jogi szabályozására? Az állattartás az utóbbi években jelentős átalakuláson ment keresztül. A hagyományos extenzív gazdálkodást felváltották az intenzív, profitorientált rendszerek. Az intenzív állattenyésztési technikák új eszközök és módszerek bevezetése, mint például az etető- és itatóberendezések vagy a biotechnológiai eljárások, korábban ismeretlen betegségek és rendellenességek megjelenését eredményezte. Szarvasmarha esetében például a borjak szarvtalanítása vagy a hímivarú egyedek ivartalanítása. (VÉGH, 2012) Az európai polgárokat egyre inkább foglalkoztatja az állati eredetű fogyasztási cikkek előállítása. A haszonállat által termelt árucikkek fenntarthatósága ma már kiemelt figyelmet kap, és az állatjólét a fenntartható termelési rendszerek egyik legkritikusabb összetevője. Az állatok jóléte magában foglalja mind a fizikai egészséget, mind az érzelmi jólétet, és tudományos módszerekkel értékelhető. Az állatjólétre vonatkozó szabályozásoknak tudományos bizonyítékokon és közvélemény-kutatásokon kell alapulniuk ahhoz, hogy hatékonyak legyenek és pozitív hatást gyakoroljanak az állatok jólétére. Az európai és a nemzeti szabványokat egyaránt figyelembe kell venni az ilyen rendeletek megalkotásakor. A tudományosan mérhető állatjólét a nagyon jótól a nagyon rosszig nyúló skálán

foglal helyet. Nagyon rossz az állatjóléti állapot, ha a vizsgált egyed nehezen bírja elviselni a környezetét, vagy egyenesen képtelen arra.

A „kibír” kifejezés itt arra utal, hogy a vizsgált egyed ura-e saját mentális és fizikai stabilitásának. (BROOM-JOHNSON, 1993) Az állatjólét mérhető, leírható állapot és elvárás, amely tudományosan értékelhető. Különbözik az állatok jogainak fogalmától.

Következésképpen az állatjóléti kutatás nem foglalja magában annak megítélését, hogy erkölcsös-e az állatok leölése a húskért, a szőrmeért, a sportolásért vagy azért, mert a gazdájuknak már nincs szüksége rájuk.. (BROOM-JOHNSON, 1993)

2.4 Az állatjólét jogi szabályozása

2.4.1 Az állatjólét szabályozása az Európai Unióban

Az Európai Unióhoz való csatlakozást megelőzően Romániának el kellett fogadnia a belső piac működéséhez szükséges közösségi jogszabályokat, beleértve a tőke, a személyek, az áruk és a szolgáltatások szabad mozgását. Az Európai Unió a világon a legszigorúbb állatjóléti előírásokkal rendelkezik, a haszonállatok tartására, szállítására és levágására vonatkozó jogszabályokkal, valamint bizonyos fajokra vonatkozó különleges követelményekkel. A közös agrárpolitika (KAP) lehetőséget nyújt a mezőgazdasági termelőknek arra, hogy megismerkedjenek jogi kötelezettségeikkel. A vidékfejlesztési politika keretében nyújtott pénzügyi támogatás felhasználható magasabb szintű előírások alkalmazására.(ösztonzi a mezőgazdasági termelőket) (JFGK 9) Az uniós polgárok egyre inkább tudatában vannak annak, hogy a mezőgazdasági gyakorlatok milyen hatással lehetnek az állatok jólétére, és végső soron a köz- és állategészségügyre. A közös agrárpolitika tartalmaz egy külön rendelkezést a haszonállatok egészségére és jólétére vonatkozóan, amelyet kölcsönös összeegyeztethetőségnek neveznek. (VARGA et al.2001) Ez magában foglalja a kérődzők takarmányozására vonatkozó követelményeket, valamint az állati fehérje és csontliszt használatának tilalmát. A tilalom oka a 90-es években az EU több tagállamát érintő BSE „járvány” felbukkanása volt, amelynek kialakulásában a fentebb említett takarmányokban kimutatható ún. prionok (fertőző fehérjeszerű részecske) játszották a fő szerepet. A BSE (amely tulajdonképpen a marhák szivacsos agyvelőgyulladásának a rövidítése) akkor került a figyelem középpontjába, miután előbb a gyanú merült fel, majd később bizonyossá vált, hogy a BSE megbetegedés a fertőzött állat hújának (elsősorban az agy- és gerincvelő jelentett fő kockázatot) elfogyasztásával az embernél is kialakulhat a gyógyíthatatlan és gyors leépüléshez, majd halálhoz vezető Creutzfeldt-Jakob kór. (VARGA et al., 2001) Az Európai Bizottság kidolgozott

egy keretet a 2012-2015 közötti időszakra vonatkozó munkájához. E stratégia célja, hogy biztosítsa az EU e területen folytatott tevékenységeinek folyamatos fejlődését.

Az Európai Unió Bizottsága 2005-2015 közötti időszakra vonatkozó stratégiája e célok előmozdítására összpontosít. Az állatjólét javítására irányuló uniós fellépés néhány területen sikeres volt, de még mindig van hova fejlődni.

A minimumkövetelmények nem teljesülnek maradéktalanul, és a kölcsönös megfeleltetési ellenőrzéseket jobban össze kell hangolni a közös agrárpolitika (KAP) pénzügyi forrásainak felhasználásával. Ez a következtetés a haszonállatok jólétének és a legújabb uniós stratégia végrehajtásának nyomon követése, amelynek két fő célkitűzése van: a minimumkövetelmények betartása és a KAP-pal való szinergiák optimalizálása. (EUMSZ 287. cikke (4) bekezdés) A magasabb szintű előírások előmozdítása érdekében javítani kell ezeket az ellenőrzéseket, és ennek megfelelően kell felhasználni a KAP forrásait.

Kötelezik a tagállamokat a szabályok betartására, különösen a kocák csoportos tartása és a tojótyúkók természetes viselkedését akadályozó, hagyományos ketrecek betiltása terén. Mind a tagállamok iránymutatásokat dolgoztak ki a jogi követelmények megértésének és következetes alkalmazásának biztosítása érdekében. Az állatjólét még mindig aggodalomra ad okot a gazdálkodásban, különösen a sertések rutinszerű farokkurtítása kapcsán. A szállítás is problémát jelenthet, mivel a hosszú távú szállítás és a szállításra alkalmatlan állatok szállítás is problémát jelenthet. Emellett a vágással kapcsolatban is vannak problémák, például a kábítás nélküli vágásra vonatkozó szabályok betartása és a nem megfelelő kábítási eljárások alkalmazása. Az európai integráció az 1950-es években kezdődött, és az akkori tagállamok már a kezdetektől fogva egyetértettek abban, hogy közös agrárpolitikát kell folytatni. 1988-ban az Európai Gazdasági Közösség elfogadta a gazdasági célokra tartott állatok védelméről szóló gazdasági egyezményt, amely előírta az állatok biológiai szükségleteinek kielégítését. Azóta az EU számos jogszabályt fogadott el a haszonállatok védelme érdekében. Arra törekszünk, hogy a lehető legjobb állattartási gyakorlatot valósítsuk meg az állatok kényelme érdekében, törekedve arra, hogy a szállítás és a vágás során a lehető legkisebb kényelmetlenséget és szenvedést okozzuk. (NYÚL ZS. 2017)

Főbb területei:

1. Az állatok elhelyezése, élelem, ivóvíz és a tartástechnológia biztosítása.
2. Az állatok mozgásszabadsága.
3. Az állatok egészségi állapotának és jólétének ellenőrzése.

A világításnak, a páratartalomnak, a szellőzésnek és más környezeti tényezőknek meg kell felelniük bizonyos követelményeknek, például a zajszintnek, a gázkoncentrációnak stb.

Az általános előírásrendszeren túl külön, speciális szabályok vonatkoznak a borjak, a sertések, a tojótyúkók, a hízott máj, a tolltépés, és a mezőgazdasági haszonállatokon érzéstelenítés nélkül alkalmazott beavatkozás kérdéseivel. (NYÚL ZS. 2017)

2.4.2 Az állatvédelem szabályozása Romániában

Az állatok védelméről szóló 205/2004. számú kormányrendelet a törvény által módosításokkal és kiegészítésekkel jóváhagyott, az egészségügyi-állat-egészségügyi tevékenység szervezéséről és az élelmiszerbiztonságról szóló 42/2004. 215/2004. későbbi módosításokkal és kiegészítésekkel az Országos Állategészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Hatóságot a Román Élelmiszerbiztonsági Ügynökség, a Földművelésügyi, Erdészeti és Vidékfejlesztési Minisztériumon belül működő Országos Állategészségügyi Ügynökség, valamint egyes olyan szolgálatok átszervezésével hozták létre, amelyek ugyanazon minisztérium struktúrájában működnek.

2.4.3 Általános állatvédelmi és állatjóléti rendelkezések

1. cikk.(1) E törvény szabályozza az állattartó vagy gazdátlan állatok életkörülményeinek és jólétének biztosításához szükséges intézkedéseket.

(2) Románia területén a kóbor kutyaállomány kezelését külön törvény szabályozza.

2. cikk. E törvény alkalmazásában állattartó alatt a tulajdonost, az érvényes jogcímmel rendelkező személyt, valamint azt a természetes vagy jogi személyt kell érteni, akinek gondozásában az állat áll.

3. cikk. Az állattartó köteles gondoskodni az állat-egészségügyi és állathigiéniai szabályok betartásáról az állatok elhelyezése, takarmányozása, gondozása, szaporodása, hasznosítása, védelme és jóléte tekintetében.

4. cikk. Az állatok tulajdonosai kötelesek velük szemben brutalitásmentesen viselkedni, a nevelési, gondozási célhoz szükséges alapvető feltételeket biztosítani.

5. cikk. (1) Az állatok tulajdonosai kötelesek az állatok etológiai szükségletétől, fajtától, fajtájától, nemétől, korától és termelési kategóriájától függően az alábbiakat kell biztosítani:

- a) megfelelő menedéket,
- b) elegendő élelem és víz,
- c) elegendő mozgás lehetősége,
- d) gondoskodás és oda figyelés,
- e) orvosi segítség,

(2) Az állatokkal tilos a rossz bánásmód és a kegyetlenség.

(HIVATALOS KÖZLÖNY sz. 42/2004 . 215/2004)

6. cikk. (1) A bántalmazás e törvény alkalmazásában brutális magatartást, állathasználattal kapcsolatos bántalmazást, az állatok szükségtelen erőfeszítésnek való kitételét.

(2) E törvény alkalmazásában állatkínzásnak minősül:

- a) állatok szándékos leölése,
- b) házi vagy fogságban tartott állatok lövöldözésének gyakorlása,
- c) állatok közötti vagy állatokkal való harc szervezése,
- d) élő állatok felhasználása az állatok kiképzésére vagy agressziójának szabályozására,
- e) állatok kiállítási, műsor, reklám, filmkészítési és hasonló célú felhasználása, ha ez a tevékenység számukra testi-lelki szenvedést, betegséget vagy sérülést okoz,
- f) olyan állat elhagyása és/vagy elűzése, amelynek léte emberi gondoskodástól függ,
- g) az állatok fizikai teljesítőképességének serkentésére szolgáló anyagok beadása sportversenyek során, dopping formájában,
- h) állatokkal való rossz bánásmód és kínzás,
- i) sebészeti beavatkozások, amelyek célja az állat küllemének megváltoztatása vagy egyéb nem gyógyító célú beavatkozások, mint például a fülvágás, a hangszalag metszése, a karmok eltávolítása, a csőr és a fogak metszése,
- j) bármilyen eszközzel testi és lelki szenvedést okozni,
- k) a kölykök elkülönítése az anyjuktól legalább nyolc hetes korukig,
- l) az állatok befogása a törvényben meghatározottaktól eltérő módon,
- m) nyugtató fegyverek használata az állatok mozgásképtelenné tételétől eltérő helyzetekben,

7. cikk. Az elhagyás azt jelenti, hogy az ember egy vagy több tulajdonában és gondozásában való állatot hagynak közterületen, élelem, menedékhely és orvosi kezelés nélkül.

8. cikk. A kísérleti célokra használt állatokra külön védelmi szabályok vonatkoznak anélkül, hogy szükségtelen szenvedést okoznának.

9. cikk.(1) Tilos a kutya, macska és egyéb állat eutanáziája, amelyet a jogszabályban előírt eljárás betartása nélkül hajtanak végre.

(2) Az állatorvos által jogszabály szerint megállapított gyógyíthatatlan betegségben szenvedő állatokat kivételesen haladéktalanul el kell végezni.(HIVATALOS KÖZLÖNY 42/2004. 215 sz.)

2.4.4 A haszonállatok állatvédelmi és állatjóléti rendelkezések

Ez az állat-egészségügyi norma meghatározza a gazdaságban nevelt vagy tartott állatok védelmének minimumszabályait.

Ez az állat-egészségügyi norma nem vonatkozik:

- a) vadon élő állatok.
- b) versenyeken, kiállításokon, kulturális vagy sporteseményeken vagy tevékenységeken való részvételre szánt állatok.
- c) laboratóriumi állatok vagy kísérletek.
- d) bármely gerinctelen állat.

Az állatoknak kiegyensúlyozott, koruknak és fajuknak megfelelő étrendet kell biztosítani, olyan mennyiségben, amely elegendő az egészségük megőrzéséhez és a táplálkozási igényeik kielégítéséhez. Az etetés és itatás nem történhet olyan módon, amely szükségtelen szenvedést vagy kárt okoz, és az étel vagy folyadék nem tartalmazhat olyan anyagokat, amelyek fájdalmat vagy szenvedést okozhatnak. Romániában az állattenyésztési célokra engedélyezett és nyilvántartásba vett terápiás anyagot állatorvosi vizsgálatot követően lehet beadni a haszonállatoknak. Erre azért kerül sor, hogy szinkronizálják az ovulációt és felkészítsék a donorokat a mesterséges megtermékenyítésre. Tilos a tireosztikus anyagok, sztilbének, sztilbényszármazékok, sóik és észtereik (növekedést serkentő hormonok) bármilyen formában történő értékesítése és felhasználása valamennyi haszonállatfaj esetében.

(HIVATALOS KÖZLÖNY sz. 2001. szeptember 20-i 591. sz)

2.4.5 A sertéságazatot érintő fontosabb állatjóléti és állatvédelmi szabályozása

A vaddisznókat már az 1800-as évek előtt is házasították, de csak a múlt században kezdték őket karámokban tartani. Korábban kondákba éltek. A vadonban akár 15-20 évig is élhetnek, míg karámokban csak néhány évig. A sertések intelligens és kíváncsi állatok, de ha kolóniában tartják őket, a stressz miatt megharaphatják egymás farkát és fülét, vagy egyszerűen csak egy helyben maradnak, beletörődve sorsukba. A sertések könnyen megijednek, ami hirtelen szívhálálhoz vezethet, melyet a sertések heveny szívhálálának is neveznek. . (Olty Márta: Az állatok nyomorúsága Makkabi Kiadó Kft. Budapest, 2003)

A sertések védelmére vonatkozó minimumkövetelményeket megállapító állat-egészségügyi norma jóváhagyására szóló törvény 2006 /202. szám. A tartástechnológia szabványainak nyomon követése a sertések minimális jóléti állapotának biztosítása. Ezek a szabványok iránymutatásokat határoznak meg a sertések biztonságos és kényelmes környezetének megteremtésére a kereskedelmi gazdaságokban. A kereskedelmi célú sertéstartó telepeken a légáramlást, a porszintet, a hőmérsékletet, a levegő megfelelő páratartalmát és a mérgező gázok telítettsége a jelen módszertani normák előírásai szerint kell fenntartani, amelyek nem károsak az állatokra.(HIVATALOS KÖZLÖNY I. RÉSZÉNEK 1. SZ. 2017. DECEMBER 15-I 998 SZ)

A sertésólokban a keringetett levegő mennyiségének elegendőnek és a sertések életkorának és az évszaknak (tél/nyár) megfelelőnek kell lennie. Az óvóhely mikroklimájának a következő paraméterek közé kell esnie.

- A vemhes kocák és malacok: hőmérséklet 15-30 °C relatív páratartalom 55-85% légsebesség minimális hőmérsékleten 0,2-0,3 m/s, maximum hőmérsékleten 1 m/s.
- A szoptató kocák: hőmérséklet 15-30°C, relatív páratartalom 55-85%, légsebesség minimum hőmérsékleten 0,2-0,3 m/s, maximum hőmérsékleten 1 m/s.
- A malacok az első 72 órában: hőmérséklet 27-35°C, relatív páratartalom 55-85% légsebesség minimum hőmérséklet esetén 0,2-0,3 m/s, maximum hőmérséklet esetén 1 m/s.
- A malacok az elválasztásig: hőmérséklet 24-30°C, relatív páratartalom 55-85%, légsebesség minimum hőmérsékleten 0,2-0,3 m/s, maximum hőmérsékleten 1 m/s;
- A malacok az elválasztás utáni első héten: hőmérséklet 24-30°C, relatív páratartalom 55-75%, légsebesség minimum hőmérsékleten 0,2-0,3 m/s, maximum hőmérsékleten 1 m/s.
- A sertés 10-30 kg: hőmérséklet 18-30°C, relatív páratartalom 55-75% légsebesség a minimális hőmérsékleten 0,2-0,3 m/s, a maximális hőmérsékleten 1 m/s.

- A sertés 30 kg - vágásig: hőmérséklet 15-30°C, relatív páratartalom 55-75% légsebesség a minimális hőmérsékleten 0,2-0,3 m/s, a maximális hőmérsékleten 1 m/s.

Az életre veszélyes gázok értéke szén-dioxid (CO₂) koncentrációja nem haladhatja meg az 1000 ppm-et. ppm=(parts per million,/ milliomodrészek per millió) A hidrogén-szulfid (H₂S) koncentrációja nem haladhatja meg a 150 ppm-et. Az ammónia (NH₃) koncentrációja nem haladhatja meg a 26 ppm-et. A sertéseket nem szabad sötétben tartani, 8 órán keresztül naponta legalább 40 lumen fényintenzitást kell biztosítani számukra.

Minden állatnak hozzá kell férnie az adott fajnak megfelelő vízforráshoz, vagy folyadékszükségletét más módon kell kielégítenie. A sertéstartó telepeken minden sertéskategória számára folyamatosan megfelelő mennyiségű vizet kell biztosítani. Az itató- és etetőlétesítményeket úgy kell megtervezni, megépíteni és elhelyezni, hogy a vízszennyeződés veszélye és az állatok közötti verseny káros hatásai a lehető legkisebbre csökkenjenek. A víz és/vagy élelmiszer nem tartalmazhat olyan anyagot, amely szükségtelen szenvedést okozhat, kivéve a terápiás, tenyésztéstechnikai célból alkalmazott anyagokat. Fizika-kémiai szempontból a nitrát + nitrit maximális szintje 100 mg/liter, a nitrit maximális szintje 10 mg/liter. Kéthetes koruk után a malacoknak állandóan hozzá kell férni a friss vízhez. A viselkedési rendellenességek, így a farok-, fül- vagy oldalharapás előfordulásának és kialakulásának megelőzése érdekében az állattartók technikákat alkalmaznak ezek előfordulásának megelőzésére. Elengedhetetlen az egyes sertéskategóriák egyedi igényeinek kielégítése, és ezzel egyidejűleg elegendő mennyiségű takarmány biztosítása ahhoz, hogy az egész állomány elérje az optimális teljesítményszintet. Minden sertést legalább naponta egyszer etetni kell; ha a sertéseket csoportosan etetik, és nem ad libitum (adagolás nélkül) vagy automatikus egyéni takarmányozási rendszeren keresztül, minden sertésnek egyszerre kell hozzájutnia a takarmányhoz, mint a csoport többi állatának. Minden várakozó kocának és kocasüldőnek megfelelő mennyiségű rostban gazdag takarmányt, kell biztosítani. (ÁLLAT-EGÉSZSÉGÜGYI RENDELET 2006. augusztus 25-i)

2.5 A szarvasmarhaágazatot érintő állatjóléti és állatvédelmi szabályozása

Ez az állat-egészségügyi norma meghatározza a tenyésztéstechnikai célokra tenyésztett szarvasmarhák állatjóléti és védelmének minimumszabályait. Ezen állat-egészségügyi norma előírásai a szaporítási vagy hízóbikákra, a tejtermelésre nevelt tehenekre és a borjakra, valamint a hízómarhákra egyaránt vonatkoznak.

A szarvasmarhák gondozása és ellenőrzése, az Országos Állategészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Hatóság 72/2005 / 2011. évi 1. jóváhagyás. Az állatokat megfelelő számú, a szarvasmarha-tenyésztéssel és gondozással kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismeretekkel rendelkező személyzetnek kell gondoznia, beleértve az alkalmazott tenyésztési rendszert is. Fel kell tudnia ismerni, hogy az állatok egészségesek-e vagy sem, viselkedésük változásait, valamint azt, hogy a környezet alkalmas-e az állatok egészségének megőrzésére. Az állatok általános ellenőrzését legalább naponta egyszer el kell végezni, kivéve a kötött tartásban lévő állatokat, amelyeket naponta legalább kétszer olyan személlyel kell ellenőrizni, aki megfelelő szarvasmarha-tenyésztési ismeretekkel rendelkezik. Az állatok általános ellenőrzése magában foglalja az állatok egészségi állapotának, aktivitásának és testtartásának értékelését koruk, nemük, fajtájuk vagy fiziológiai állapotuk szerint. Ide tartozik továbbá annak biztosítása, hogy jó kondícióban vannak, hogy a táplálkozásuk normális, és hogy megfelelően rágnak, isznak, szopnak vagy szoptatnak. Ezenkívül megfigyelik a viselkedésüket felkeléskor, lefekvéskor vagy pihenéskor. (Jóváhagyva., 2023. január 17. megjelent Románia Hivatalos Közlönyének I. részének 1. sz. 2023. január 27-i 73)

Technológiai eszközöket kell alkalmazni az egészségi állapot nyomon követésére, és az általuk rögzített adatokat, például a takarmányfelvételt, a tej minőségét és a testhőmérsékletet legalább naponta egyszer ellenőrizni kell. Az állatok egyenkénti vizsgálata során különös figyelmet kell fordítani az állatok általános állapotára, a rendellenes viselkedésre, a szemek, orrlyukak, bőr, szőrzet, körmök, tőgy, mozgás és testtartás, bendő, külső paraziták, ürülék megjelenésére, víz- és takarmányfogyasztásra. Nyugtalanág, étvágytalanság, a tejtermelés hirtelen csökkenése, a kérődzés megszűnése, orrfolyás, könnyező szemek, nyálkahártyák, tartós köhögés, ízületi gyulladás, sántaság és soványság jelezheti a minimális jóléti előírások teljesítésének hiányát.

2.5.1 Épületek és berendezések

A szarvasmarha-ólak tervezésekor fontos figyelembe venni a külső környezeti tényezők, például a légáramlatok, a zaj, a rezgés és a légköri szennyezés által okozott lehetséges kockázatokat. A csoportosan elhelyezett szarvasmarhák sűrűségét a tenyésztési rendszer, az aktivitási profil, a fajta, a kor, a nem, az élősúly és az állomány viselkedési igényei alapján kell meghatározni. Olyan tényezőket is figyelembe kell venni, mint a szarvak jelenléte vagy hiánya, a csoport mérete és a túlszűfolttság lehetősége, mivel a helyhiány vagy a túlszűfolttság fokozott agresszióhoz, viselkedési zavarokhoz, csökkent termeléshez és egyéb problémákhoz vezethet. Az állattartó épületek és

berendezések tervezését, építését és karbantartását úgy kell végezni, hogy azok megfelelő higiéniai feltételeket biztosítsanak, könnyen tisztíthatók és fertőtleníthetők legyenek.

Az épületekben ne legyenek éles szélek vagy kiálló részek, amelyek sérülést okozhatnak az állatoknak, megfeleljenek a tűz megelőzéshez és a tűzvédelemhez szükséges biztonsági követelményeknek, és lehetővé tegyék az összes állat alapos ellenőrzését. Az átjáróknak és ajtóknak megfelelő szélességűeknek kell lenniük ahhoz, hogy lehetővé tegyék a korlátlan mozgást a sérülés veszélye nélkül. A kötött tartásban tartott szarvasmarháknak elegendő helyet kell biztosítani a szabad mozgáshoz, hogy kényelmesen feküdhesse, pihenhesse, ehessen és ihassanak.

Az állatok kényelme, biztonsága és jólléte érdekében a padlónak csúszásmentesnek, tisztának és jó víz elvezetésűnek kell lennie, figyelembe véve a szarvasmarhák különleges igényeit. Az épületek hőmérsékletét a termikus semleges zónán belül kell tartani, figyelembe véve a padlóburkolat típusát, szigetelő tulajdonságait, a levegő sebességét, a hőmérsékletet, a páratartalmat, a napsugárzás és az épület szigetelését. Az épületeket megfelelő gépi vagy természetes szellőztetéssel kell felszerelni, hogy az állatok feje felett friss levegő keringjen, és az állatok számára a környezeti hőmérsékleten kellemes legyen. Fontos megjegyezni, hogy a hidegebb évszakokban az állatok a páratartalom növelésével a hőmérséklet csökkenését érezhetik. (ROMÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNYÉNEK I. RÉSZÉNEK 1. SZ. 2023.)

2.5.2 Szervezés és irányítás

Az etető- és itatóhelyeket úgy kell megtervezni, megépíteni és elhelyezni, hogy a takarmány és a víz szennyeződésének kockázata, valamint az állatok közötti versengés negatív hatásai a lehető legkisebbek legyenek. A szarvasmarháknak kiegyensúlyozott takarmányt kell biztosítani, amely kielégíti élettani szükségleteiket, és megfelelő energia-, fehérje-, ásványi anyag- és vitamintartalommal rendelkezik. Ezt az étrendet úgy kell kialakítani, hogy biztosítsa a növekedést, a takarmányhasznosítást, a tej minőségét, a szaporodási hatékonyságot és a test minőségét. Az itatókannát ki kell üríteni és alaposan meg kell tisztítani, hogy elkerüljük az ivóvíz szennyeződését, ami rossz vízfelvételhez és betegségekhez vezethet. Ezenkívül az itatókat úgy kell elhelyezni, hogy ne akadályozzák az állatokat, a személyzetet, a gépeket vagy más mechanikus rendszereket. A trágyatároló létesítményeket, mind a létesítményen belül, mind azon kívül, úgy kell megtervezni, karbantartani és kezelni, hogy a gázok áramlása ne történjen az állatok egészségét veszélyeztető koncentrációban. A természetes vagy mesterséges megvilágítás szintjének megfelelőnek kell lennie ahhoz, hogy lehetővé tegye a normális viselkedés kifejezését, a mesterséges fényforrásokat pedig

úgy kell elhelyezni, hogy az ne okozzon kellemetlenséget az állatoknak. Amikor csak lehetséges, kerülni kell az áramütést kiváltó eszközök használatát.

Szigorúan tilos az állatok viselkedésének szabályozására sokkoló eszközök használata, kivéve a mozogni nem hajlandó felnőtt állatok esetében, és csak akkor, ha elegendő hely áll rendelkezésükre az előre haladásához. (HIVATALOS KÖZLÖNY sz. 2014.április30-i320 sz)

2.5.3 A hízómarhákat érintő állatjóléti és állatvédelmi szabályozása

Az istállókban elhelyezett hízómarhák számára elkülönített területet az 1. táblázat tartalmazza:

1. táblázat

Az állat súlya	Kiosztott terület
150 kg-ig	1,5 m ²
150-220 kg	1,7 m ²
221-300 kg	1,8 m ²
300 kg felett	2,5 m ²

(Forrás: HIVATALOS KÖZLÖNY sz. 2014.április30-i320 sz)

A hízómarha-menhelyet úgy kell kialakítani, hogy az állatok fizikailag és termikusan kényelmes pihenőhelyhez jussanak, és valamennyi állat egyszerre pihenhessen.

A pihenőhely padlózatának szilárdnak kell lennie, szigetelő réteggel vagy almot képező higroszkópos anyagokkal, például szalmával vagy más nedvszívó tulajdonságú termékekkel borítottaknak kell lennie, hogy biztosítsa a komfortérzetet és csökkentse az állatok sérülésének kockázatát. Higroszkópos alom anyagok használata esetén a minimális mennyiség két kg/fő/nap legyen.

2.5.4 A tejelő tehenek jólétére vonatkozó szabályozása

Szabad tartásban az elhelyezett állatok száma nem haladhatja meg a rendelkezésre álló pihenőhelyek számát, illetve az állatok etetésére szolgáló helyek számát. A tejelő tehenek menhelyét úgy kell kialakítani, hogy az állatok fizikailag és termikusan kényelmes pihenőhelyhez jussanak, amely megfelelően le van ürítve és tisztítva, és amely lehetővé teszi az összes állat egyidejű pihenését; a pihenőhely padlójának szilárdnak kell lennie, szigetelő réteggel vagy más, almot képező higroszkópos anyaggal, például szalmával vagy más nedvszívó tulajdonságú termékekkel borítottaknak kell lennie a kényelem biztosítása és az állatok sérülésének kockázatának csökkentése érdekében. Higroszkópos ágynemű anyagok használata esetén a minimális mennyiség két

kg/fő/nap legyen. Rácsokkal teljesen felszerelt területen állatokat nem szabad elhelyezni. A fejőberendezéseket a fejés közbeni sérülések elkerülése érdekében megfelelő állapotban kell tartani, működésüket legalább évente egyszer ellenőrizni kell. A fejőgépek hüvelyeit legalább évente egyszer cserélni kell. Fejés előtt és különösen fejés után a tőgybimbókat erre a célra szolgáló oldattal meg kell tisztítani. (HIVATALOS KÖZLÖNY sz. 2023. március 17-i 221 sz.)

Évente a felhasznált biocid termék érvényes tájékoztatójában szereplő felhasználási jelzések szerint a kijuttatott oldat mennyisége állatonként legalább 1 liter legyen. A farok tartós megkötése tilos. A napi ellenőrzés során kiemelt figyelmet kell fordítani a szarvasmarha tőgyére és nemi szerveire, különösen a vemhesség utolsó két hónapjában, valamint a tőgy higiéniájára. Az állatgondozással megbízott személyzetnek a szarvasmarhák lábbetegségeinek megelőzése érdekében intézkedéseket kell tennie, mint például a paták lerövidítése és levágása évente legalább egyszer. Az ellést speciálisan kialakított helyeken kell lefolytatni, ahol az állatokat szakképzett és hozzáértő személyzet gondosan felügyeli. A sebészeti beavatkozásokat, így a császármetszést vagy adystocia korrekcióját kizárólag a szabad praxisjoggal rendelkező állatorvos végezheti.

A borjak jólétére vonatkozó szabályozása elrendeli a borjak megkötése tilos, csak a vizsgálathoz, takarmányozáshoz szükséges ideig szabad lekötöni. A szájkosár alkalmazása tilos. Ha a borjakat egyedi karámban tartják, azokat úgy kell megépíteni és elhelyezni, hogy a borjak lássák egymást vagy más állatokat. Az egyedi bokszosk méreteinek meg kell felelniük a hasznosítási időszak végén várható állat méretének. Az egyes istállók magassága legalább akkora legyen, mint a borjú néglábú helyzetben mért marmagassága, hossza pedig legalább egyenlő legyen a borjú testének hosszától mérve, az orr hegye az ülőgumó farok széléig, 1,1-gyel szorozva.

A kizárólag az egyedi ketreces tartásban tartott állatok számára további helyet kell biztosítani:

2. táblázat

Az állat súlya	Kiosztott terület
100 kg-ig	1,5 m ²
100-200 kg	1,9 m ²

(Forrás: HIVATALOS KÖZLÖNY sz. 2014. április 30-i 320 sz.)

A borjak csoportos tartása esetén tágas pihenő helyet kell biztosítani, hogy a borjak egyidejűleg, akadálytalanul feküdhessenek, és minden borjú megfordulhasson, pihenjen, felállhasson, megtisztuljon és tisztán tarthassa magát. Mind a kéthetes korig, mind az idősebb borjaknál a pihenő helyet megfelelő, tiszta és száraz alommal kell lefedni. Az óvóhelynek legalább napi 8 órában jó, lehetőleg természetes fénnel megvilágítottnak kell lennie. Születés után az újszülött borjúnak a

lehető leghamarabb, de legkésőbb 6 órán belül elegendő kolosztrumot kell kapnia, más gazdaságból származó kolosztrum felhasználása esetén pedig megfelelő kezelést kell végezni, például egy órán át 56°C-on melegíteni, figyelembe véve, hogy nem szabad túlhevíteni, mert elpusztulhatnak az antitestek. (HIVATALOS KÖZLÖNY sz. 2023. január 27-i 73 sz.)

A két hetesnél idősebb borjaknak ízletes, könnyen emészthető és tápláló takarmányhoz kell jutniuk, beleértve az életkoruknak, súlyuknak és biológiai szükségleteiknek megfelelő szálatakarmányt is, a jó egészség megőrzése, valamint a normális viselkedés és a bendő normális fejlődése érdekében, és megfelelő mennyiségű vasat tartalmazzon. A két hetesnél idősebb borjaknak mindenkor elegendő mennyiségű és megfelelő minőségű vízhez kell jutniuk, vagy legalább más folyadékok elfogyasztásával biztosítaniuk kell vízigényüket. Az élet első négy hetében minden borjúnak naponta legalább kétszer folyékony takarmányt kell kapnia.

2.6 A tojótyúkokra vonatkozó állatjóléti és állatvédelmi szabályozása

A tojótyúkokkal kapcsolatos problémák az állatjóléti és állatvédelmi szabályozása a legtöbbet vitatott kérdés. Ezért minden rendszert úgy kell telepíteni, hogy minden tojótyúk számára biztosítva legyen:

A lineáris etetőknél madaranként legalább 10 cm-es etetési frontot kell biztosítaniuk, a kör alakú etetőknél pedig madaranként legalább 4 cm-es etetési felületet. A 2,5 cm/madár itatási frontot biztosító folyamatos vízzel történő itatóberendezések, vagy 1 cm/madár itatófrontot biztosító körkörös itatóberendezések. Ezen túlmenően, ha csésze- vagy pipaitatót használnak, minden 10 tyúkból álló csoporthoz legalább egy pipa vagy csésze legyen. Ha az itatópontok függőlegesek, minden madárnak legalább két csésze vagy két cső áll a rendelkezésére.

A hét tyúkból álló csoportonként legalább egy fészket kell biztosítani. Csoportos fészkek alkalmazása esetén legfeljebb 120 tyúknak legalább 1 négyzetméter fészkelőhelynek kell lennie. A megfelelő ülőrudak, éles szélek nélkül, és legalább 15 cm/madár hosszúak legyenek. Az ülőrudak közötti vízszintes távolságnak legalább 30 cm-nek, az ülőrúd és a fal közötti vízszintes távolságnak legalább 20 cm-nek és legalább 250 cm²-nek kell lennie az almozó madárterülettől, és a kapirgáló terület legalább egyharmadát el kell foglalnia a padló felületén.

A több emeletes tenyésztési rendszereket használnak, amelyekben a madarak szabadon mozoghatnak a különböző szintek között:

- a) legfeljebb 4 szint megengedett,
- b) a szintek közötti szabad magasságnak legalább 45 cm-nek kell lennie.

- c) az etető- és itatólétesítményeket úgy kell elosztani, hogy minden tyúk számára egyenlő hozzáférést biztosítsanak.
- d) a szinteket úgy kell elhelyezni, hogy a bélsár ne hulljon az alsó szintre.

(HIVATALOS KÖZLÖNY sz. 2005. augusztus 22-i 763. sz)

A gazdaságban tartott valamennyi madarat legalább naponta egyszer meg kell vizsgálni, ezeket az ellenőrzéseket minden automatikus felügyeleti berendezéstől függetlenül el kell végezni.

Az állomány vagy madárcsoport gondos ellenőrzése során különös figyelmet kell fordítani a fizikai állapotra, mozgásra, légzésre, a tollazat megjelenésére, a szemekre, a csőrre, a lábakra és a karmokra. A vizsgálat a külső paraziták, ürülék, víz- és élelmiszerfogyasztás, súlygyarapodás, valamint tojástermelésre is ki kell terjednie. A világítási rendszernek meg kell akadályoznia az egészségügyi és magatartási problémákat; ezért 24 órás ciklust kell követnie, és megszakítás nélküli sötét időszakokat kell tartalmaznia, hogy a madarak pihenhessenek, és elkerüljék az immun szuppressziót és a szem rendellenességeit. A sötét időszakra való áttérés fokozatosan történjen, a napnyugtához és a napkeltéhez hasonló szórt fényű időszak kialakításával történjen. Az óvóhelyen az NH_3 (ammónia) maximális koncentrációja nem haladhatja meg a 20 ppm-et, a CO_2 (szén-dioxid) maximális koncentrációja az óvóhelyen a 3000 ppm-et. (ppm=milliomodrészek per millió)

A madaraknak élettani szükségleteiknek megfelelő időközönként kiegészítő táplálékhoz kell jutniuk. A madaraknak adott takarmány maximális mikotoxin-tartalma nem haladhatja meg a következő szinteket.

- a) deoxinivalenol, (gabonaalapú fuzárium toxin) 8 mg/kg gabonafélék és gabonatermékek, 12 mg/kg kukoricatermékek és 5 mg/kg kombinált takarmányok.
- b) zearalenon 2 mg/kg gabonafélék és gabonatermékek, valamint 3 mg/kg kukoricatermékek esetében.
- c) ochratoxin: A gabonafélék és gabonatermékek esetében 0,25 mg/kg, kombinált takarmányok esetében 0,1 mg/kg.
- d) fumonizin: kukorica és kukoricatermékek esetében 60 mg/kg, kombinált takarmány esetén 20 mg/kg.

A terápiás célból alkalmazott egyéb anyagok nem adhatók be, kivéve, ha tudományos szakértelemmel vagy szerzett tapasztalattal bebizonyosodott, hogy az anyag hatása a madárnak nem károsítja a jólétet, beleértve az egészséget is.

Minden madárnak elegendő mennyiségű, megfelelő minőségű vízhez kell jutnia, hogy a nitrát-nitrit maximális szintje ne haladja meg a 100 mg/litert, és a maximális szint a nitritek mennyisége nem haladhatja meg az 1 mg/litert. (HIVATALOS KÖZLÖNY sz. 2012. október 15-i 704)

Ha a tojótyúkok kijuthatnak a szabadba, több olyan nyílásnak kell lennie, amelyek közvetlen hozzáférést biztosítanak a külső területhez, legalább 35 cm magasak és 40 cm szélesek, és amelyek az épület teljes hosszában elnyúlnak. Egy 1000 tyúkállománynál, 2 m szélességű nyílás a megfelelő felületen, az agyontaposás elkerüléséért. A tartási sűrűség nem haladhatja meg a 9 tojótyúkot/m² hasznosítható területet. Ha azonban a hasznosítható terület megfelel a rendelkezésre álló alapterületnek, az Országos Állategészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Hivatal 2011. december 31-ig a rendelkezésre álló területből 12 tyúk/m² tartássűrűséget engedélyezhet azon gazdaságok számára, amelyek ezt a rendszert alkalmazzák.

Az összes ketrecrendszernek meg kell felelnie legalább a következő követelményeknek:

Minden tojótyúk számára biztosítani kell a ketrec vízszintes síkban mért felületének legalább 550 cm²-ét, korlátozás nélkül használható felületet, különösen az ürülék kiürítésére szolgáló ferde rész nélkül, mivel ez korlátozhatja a ketrec felületét. Az etetőcsatornát kell biztosítani, amelyet bármely madár korlátozás nélkül használhat. Hosszának legalább 10 cm-nek kell lennie, megszorozva a ketrecben lévő madarak számával. A ketrecnek legalább 40 cm magasnak kell lennie a ketrec legalább 65%-ának felületén, és annak bármely pontján legalább 35 cm magasnak kell lennie.

A ketrecek padlóját úgy kell kialakítani, hogy megfelelően támassza mindkét láb elülső karmát. A padló lejtése nem haladhatja meg a 14%-ót vagy a 8%-ót. A téglalap alakú dróthálótól eltérő anyagú padlók esetében az Országos Állategészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Hatóság a padlók nagyobb lejtését engedélyezheti.

A ketrecek körömrövidítő eszközökkel látják el, de az Országos Állategészségügyi és Élelmiszer-biztonsági Hatóság 2012. január 1-jétől megtiltja a körömrövidítő a ketrecekben való használatát.

(HIVATALOS KÖZLÖNY sz. 2006. július 18-i 617sz)

2.6.2 A tojótyúkoknak rendelkezniük kell!

Minden tyúk esetében legalább 750 cm² a ketrec felületéből, amelyből 600 cm² a használható felület. A ketrec magassága – a korábbi 35 cm magasak és 40 cm szélesek -az említett minden ponton legalább 20 cm-rel nagyobb legyen. Korlátozás nélkül használható etető csúszda szerűen kerül kialakításra. Hosszának legalább 12 cm-nek kell lennie, megszorozva a ketrecben lévő tyúkok számával, minden ketrecben a csoport méretének megfelelő itatórendszerrel kell rendelkeznie. Ahol a csap- vagy csészeitatók vannak, minden madár számára legalább két csapot vagy két csészeitatóhoz kell hozzáférniük. A tyúkok ellenőrzésének, betelepítésének és kitelepítésének

megkönnyítése érdekében a ketrecsorok között legalább 90 cm-es folyosót kell kialakítani, és legalább 35 cm-es teret kell biztosítani az épület padlója és az épület alsó része között.

(HIVATALOS KÖZLÖNY sz. 2016. szeptember 7-i 693 sz)

A csirkenevelés ágazatra vonatkozó állatjóléti és állatvédelmi szabályozása, az állattartó telepeken. Be kell tartania minden vonatkozó törvényt és rendeletet ahhoz, hogy továbbra is működhessen. Ez magában foglalja a működtetett telepek típusára vonatkozó helyi, állami és szövetségi előírások betartását. Az állatjóléti és állatvédelmi szabályozás betartása értelmében a legnagyobb állománysűrűség egy gazdaságban vagy egy gazdaság menedékében soha nem haladhatja meg a 33 kg/m²-t. A maximális népsűrűség 39 kg/m²-ig emelkedhet. A csirke tenyésztők a telephelyen tartják és hozzáférhetővé teszik a következőket:

- a) a termelési rendszereket részletesen bemutató dokumentációt.
- b) a tartás technikai részleteiről és a tenyésztési rendszerről szóló információkat berendezésekre vonatkozó adatokat.
- c) az ól tervrajzát, beleértve a területek méreteit is a csirkék által elfoglalt területek méretét.
- d) a szellőzőrendszer és adott esetben a hűtési és a szellőző- és fűtési rendszer tervét, beleértve azok elhelyezkedését, a szellőztetési diagramot, amely bemutatja a levegőminőségi célparaméterek részleteit, mint például az áramlási sebesség, a sebesség és a levegő hőmérséklete.
- e) az etetési és itatási rendszerekre vonatkozó információk és azok elhelyezkedése.
- f) a riasztórendszerek és a segédrendszerek.
- g) az egészség és a jólét szempontjából alapvető fontosságú automatikus vagy mechanikus berendezéseket.

A dokumentációt kérésre az illetékes hatóság rendelkezésére kell bocsátani, és rendszeresen frissíteni kell. Különösen az alábbiak műszaki ellenőrzéséről kell nyilvántartást vezetni

Az alomnak száraznak kell lennie és morzsalékos, nagy nedvszívó képességgel kell rendelkeznie, nem szabad befolyásolnia a szennyező anyagok termelődését, ne okozzon kárt a csibékben, legyen elegendő mennyiségben. (HIVATALOS KÖZLÖNY sz. 2016. szeptember 7-i 693 sz)

2.6.4 Az állatok szállítására vonatkozó általános feltételek

Jelen módszertani szabályok az alábbi szállítóeszközökkel történő állatok szállítására vonatkoznak:

- a) úton,
- b) tengerészet, hajóutakon,
- c) légiúton,

Az állatokat olyan módon szállítani, amely sérülést vagy szükségtelen szenvedést okozhat bűncselekménynek minősül.

Az állatok biztonságának és jólétének biztosítása érdekében a szállítás során minden szükséges intézkedést előzetesen meg kell tenni annak érdekében, hogy az utazás a lehető legrövidebb legyen, és hogy az állatok igényeit kielégítsék. Az állatoknak szállításra alkalmas állapotban kell lenniük. A szállítóeszközök tervezését, építését, karbantartását és üzemeltetését úgy kell végezni, hogy megelőzzék az állatok sérülését és szenvedését, és biztosítsák biztonságukat. A be- és kirakodó berendezések tervezését, építését, karbantartását és üzemeltetését megfelelően kell végezni az állatok sérülésének és szenvedésének megelőzése érdekében. Biztosítani kell az állatok gondozásáért felelős személyek képzettségét és hozzáértését, és feladataikat erőszak vagy más olyan módszer alkalmazása nélkül kell végezniük, amely szükségtelen félelmet, sérülést okozhat az állatoknak. A rendeltetési hely sikeres eléréséhez elengedhetetlen a szállítás gyorsaságának biztosítása, valamint az állatjóléti feltételek rendszeres ellenőrzése és megfelelő biztosítása. Alapvető fontosságú annak biztosítása, hogy az állatoknak elegendő alapterületük és magasságuk legyen a tervezett szállításhoz, amely megfelel a méretüknek. Biztosítsa, hogy az állat a fajtájának és méretének megfelelő időközönként kapjon vizet, takarmányt és pihenést. A víz, a takarmány és a pihenés minőségének és mennyiségének is megfelelőnek kell lennie. A késedelmek során az illetékes hatóság megteszi a szükséges intézkedéseket az állatok szállítás közbeni szenvedésének megelőzésére vagy csökkentésére az előre nem látható körülmények esetén.

Az állatok szállítását az átrakodási és kilépési pontokon, az állat-egészségügyi határállomásokon elsőbbséget élvez, hogy biztosítsák a különleges intézkedések meghozatalát az állatok érdekében.

Az állatszállítványok nem tartóztathatók fel szállítás közben, kivéve, ha az állatok jóléte vagy a közbiztonság miatt ez kifejezetten szükséges. Nem okozható indokolatlan késedelem a berakodás befejezése és az indulás között. Ha egy állatszállítványt szállítás közben két órát meghaladó időtartamra fel kell tartóztatni, az illetékes hatóság gondoskodik arról, hogy meghozzák a megfelelő

intézkedéseket az állatok ellátására, és szükség esetén az állatok etetésére, itatására, kirakodására és elhelyezésére.

Az Európai Unió tagállamai megállapítják az e rendelet megsértése esetén alkalmazandó szankciókat, és megtesznek minden szükséges lépést azok érvényesítésének biztosítása érdekében. A szankcióknak hatékonyaknak, arányosaknak és visszatartó erejűeknek kell lenniük ahhoz, hogy hatékonyak legyenek. (HIVATALOS KÖZLÖNY sz. 2021. április 27-i 447 sz)

2.6.5 Az állatokkal való bánásmód a szállítás közben

Szigorúan tilos:

- a) az állatokat ütni és rúgni.
- b) nyomást gyakorolni testük valamely különösen érzékeny pontjára felesleges fájdalmat vagy szenvedést okozva.
- c) az állatokat gépi módon felfüggeszteni.
- d) az állatokat a fejüknél, fülüknél, szarvuknál, lábuknál, farkuknál vagy gyapjuknál fogva húzni, vagy az állatokkal felesleges fájdalmat vagy szenvedést okozva bánni.
- e) az ösztöke vagy egyéb hegyes végű szerszám használata.
- f) szándékosan akadályozni bármely hajtott vagy vezetett állatot bármely olyan helyen, ahol állatokkal foglalkoznak.

Amikor csak lehetséges, kerülni kell az áramütést kiváltó eszközök használatát. Ha szükséges, ilyen eszközt csak olyan kifejlett szarvasmarhák és sertések esetében szabad alkalmazni, amelyek nem hajlandóak mozogni, feltéve, hogy van előttük egy nyitott terület, ahol mozoghatnak. Az áramütés nem haladhatja meg a két másodpercet, és csak az állatok hátsó lábizmaira szabad alkalmazni. Ha az állat nem reagál, az áramütést nem szabad megismételni. Az állatokat nem szabad szarvukkal, orrkarikával vagy össze kötözött lábbal lefogni. A borjaknak nem szabad szájkosarat tenni. A nyolc hónaposnál idősebb lovakat a szállítás során le kell kötni, kivéve a nem betanított lovakat.

Az állatoknak a szállítás során megfelelő időközönként vizet, takarmányt és pihenést kell biztosítani, figyelembe véve fajukat és korukat megfelelően. Az emlősöket és madarakat legalább 24 óránként etetni kell, és legalább 12 óránként vizet kell adni nekik.

A víznek és a takarmánynak jó minőségűnek kell lennie, és olyan módon kell biztosítani, hogy csökkenjen a szennyeződés kockázata. Gondoskodni kell arról, hogy az állatok hozzáférhessenek az etetési és itatási rendszerhez. (HIVATALOS KÖZLÖNY sz. 2007. december 21-i 880 sz)

3.Célkitűzések, anyag és módszertan

A dolgozatóm összességében a célmeghatározás alapvető fontosságú minden sikeres állatjóléti és állatvédelmi erőfeszítéshez, segít annak biztosításában, hogy előrelépés történjen, az elvárások világosak legyenek, az erőforrások hatékonyan kerüljenek felhasználásra, és az érintettek motiváltak legyenek a munka folytatására. Az egyértelmű célok kitűzésével a szervezetek, kormányok és gazdák együtt dolgozhatnak a közös cél érdekében, hogy világszerte javítsák az állatok életét. Az állatjólét és az állatvédelem tárgyalásakor fontos az állatok biztonságának és jólétének biztosítására használt módszertant.

A sikeres állatvédelemhez olyan módszertan szükséges, amely figyelembe veszi az állatok szükségleteit, a környezetüket és az embert-állatot egyaránt. Ennek a módszertannak tudományos bizonyítékokon és kutatásokon, valamint etikai megfontolásokon kell alapulnia. Figyelembe kell vennie az állatok viselkedését, egészségét és táplálkozását is, az emberi tevékenységeknek a környezetre gyakorolt hatását, mint például az éghajlatváltozást, a földhasználatot és a szennyezést. Az állatok ne legyenek kitéve szükségtelen szenvedésnek. Ilyen intézkedések lehetnek a humánus vágási gyakorlatok, a humánus tartási rendszerek és az állatkínzásra vonatkozó törvények. Mindezen megfontolások figyelembevételével biztosíthatjuk, hogy az állatok számára biztonságos és egészséges környezetet biztosítunk. Az állatok fontos szerepet játszanak környezetünk fenntarthatóságában, és az állatállomány védelme elengedhetetlen a túlélésük biztosításához.

Az állattenyésztési jóléti-kutatás a kutatás olyan típusa, amely az állatállomány és termelésük tanulmányozására összpontosít. Arra használják, hogy segítsék a gazdálkodókat és a farmereket az állatállományuk termelésének javításában, valamint új fajták, technológiák és gazdálkodási gyakorlatok kifejlesztésében. A kutatás felhasználható az állatállományt érintő betegségek és paraziták azonosítására, valamint az állattenyésztés környezeti hatásainak értékelésére is. Az állattenyésztési jóléti-kutatás felhasználható a különböző takarmánytípusok tápértékének értékelésére és új takarmánytermékek kifejlesztésére is.

A szakdolgozatomhoz tartozó kutatás az internetes kérdőíves felmérések hatékony módja annak, hogy gyorsan és egyszerűen gyűjtsünk adatokat sokféle forrásból. Lehetővé teszi az adatok valós idejű elemzését és jelentését, ami pontosabb döntéshozatalt tesz lehetővé.

Az állattenyésztőkkel kapcsolatos kutatások kimutatták, hogy az állattenyésztők a mezőgazdasági ágazat létfontosságú részét képezik. Az állattenyésztők felelősek az olyan állatok, mint a szarvasmarhák, juhok, kecskék, sertések és tojótyúk élelmiszer, rost és egyéb termékek előállításáért.

Ezek a gazdálkodók felelősek az egészséges és fenntartható élelmiszerrendszerhez szükséges termékek biztosításáért. Az állattartóknak jártasnak kell lenniük az állatgondozás, a takarmányozás és a tenyésztési gyakorlat terén, hogy az általuk nevelt állatok egészségesek és termelékenyek legyenek.

Az állati termékek fogyasztóinak kutatása egyre fontosabbá vált az utóbbi években, mivel az állati termékek iránti kereslet folyamatosan növekszik. Mivel egyre többen fordulnak az állati eredetű termékekhez táplálkozási igényeik kielégítésére, fontos megérteni, hogy milyen motivációk állnak az emberek e termékek fogyasztásának hátterében, és milyen tényezők mozgatják a kereslet növekedését. Fontos annak megértése is, hogy a különböző fogyasztók hogyan viszonyulnak az állati termékekhez, és hogy fogyasztási szokásaik hogyan hatnak a környezetre. E téma jobb megértése érdekében a kutatók különböző tanulmányokat végeztek a fogyasztók állati termékekkel kapcsolatos viselkedéséről, attitűdjeiről és preferenciáiról. Ezek a tanulmányok kimutatták, hogy az állati termékekkel kapcsolatos fogyasztói attitűdöket nagymértékben kulturális, gazdasági és környezeti tényezők alakítják. Például egyes kultúrákban az állati termékek fogyasztásának hosszú hagyománya van, míg mások esetleg csak nemrégiben fogadták el azokat, mint a táplálkozási szükségleteik kielégítésének módját. Emellett az olyan gazdasági tényezők, mint a jövedelem és a megélhetési költségek is befolyásolhatják a fogyasztók döntését az állati termékek fogyasztásával kapcsolatban. Végezetül a környezeti szempontok, mint például a fenntarthatóság és az állatjólét szintén fontos szempontok a fogyasztói döntések során.

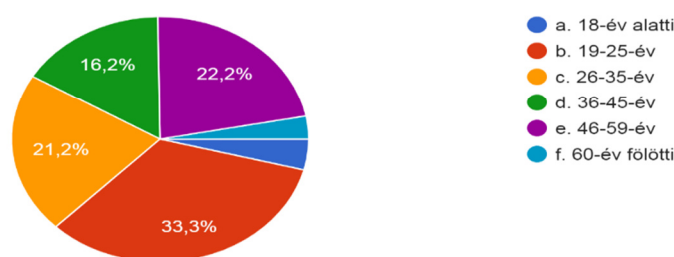
4. Saját vizsgálat

A vizsgálatomat az internet segítségével a <https://docs.google.com/forms/u/0/?tgif=d> kérdőíves portálon készítettem el. A válaszokat keresem a kérdéseimre, megoldásokat a felmerülő problémákra, és olyan ismereteket, amelyek segítenek a fejlődésemben.

A vizsgálatom 22-kérdésből áll. A kérdőív kutatási kérdéseit az adatgyűjtést és az értékes információkat 99 személy járult hozzá.

1. Az Ön életkora?

99 válasz

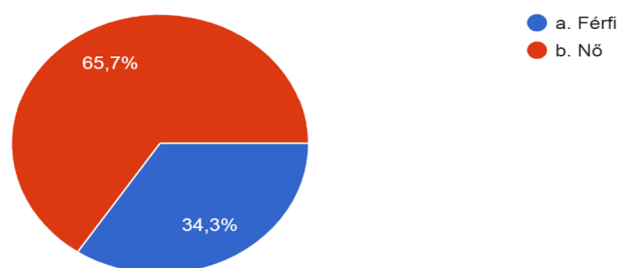

1. ábra A válaszadók életkor szerinti megoszlása. Forrás: Saját vizsgálat.

Az életkor számos fizikai, táplálkozási, pszichológiai és társadalmi eredménnyel hozható összefüggésbe. A életkor használható egy személy érettségének, tapasztalatának és bölcsességének leírására. Arra is használható, hogy meghatározzuk, hogy egy személy jogosult-e bizonyos tevékenységekre vagy kiváltságokra.

2. Az Ön neme?

99 válasz

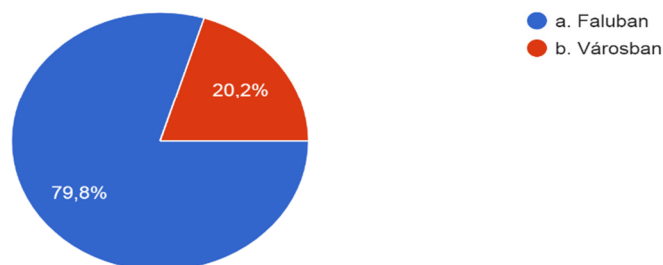
2. ábra A válaszadók nemük szerinti megoszlása. Forrás: Saját vizsgálat.

A nemi szerepek gyakran társadalmilag konstruáltak, és kultúránként és egyénenként nagymértékben eltérhetnek. A nemek fontos részét képezik az emberi életnek és a társadalomnak.

Gyakran úgy tekintik őket, mint két különböző nemet, a férfiakat és a nőket, amelyek különböző erősségeket és perspektívákat hoznak a világba.

3. Hol él?

99 válasz

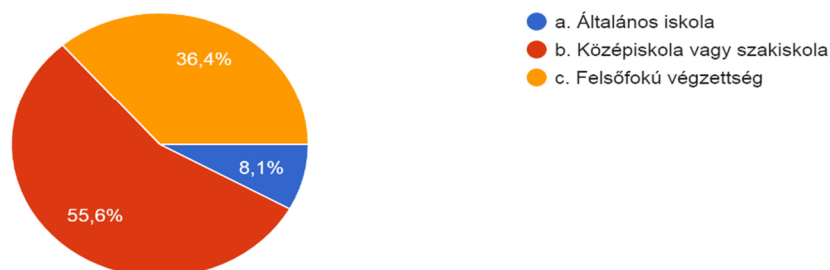

3. ábra A válaszadók lakóhelyük szerinti megoszlása. Forrás: Saját vizsgálat.

A válaszadók 79,6%-a faluban él. Mindkettőnek megvannak a maga előnyei és hátrányai. A faluban élés nagyszerű választás lehet azok számára, akik szeretnék elszakadni a város nyüzsgésétől. A falvak általában sokkal csendesebbek és békésebbek, mint a városok, és gyakran erős a közösségi érzésük. A falusi élet költségei általában alacsonyabbak, mint a városiaké, ami vonzó választás lehet.

4. Az Ön végzettsége:

99 válasz

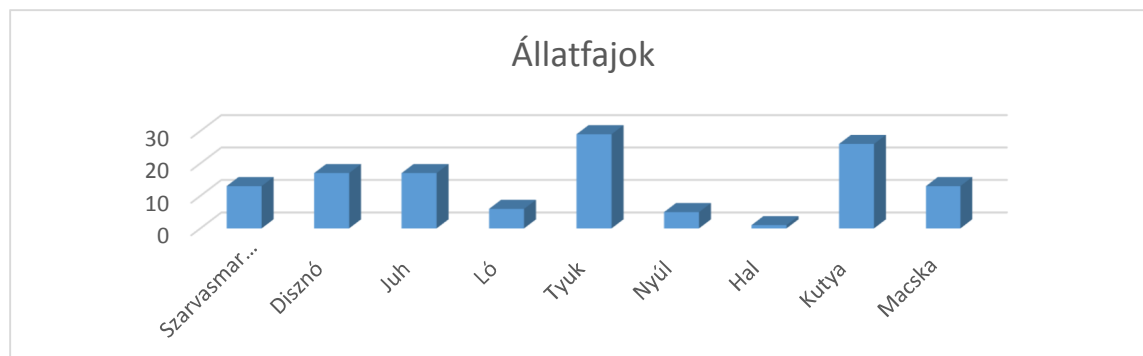

4. ábra A válaszadók iskolai végzettségük szerinti megoszlása. Forrás: Saját vizsgálat.

A válaszadók 56,1%-ára középiskolai vagy szakiskola jellemző. A szilárd oktatási alapokkal rendelkezők elengedhetetlenek a mezőgazdasági életben való érvényesüléshez. Az iskolai végzettséget gyakran használják az oktatási fejlődés mérésére, valamint egy ország oktatási rendszerének minőségének értékelésére.

Az 5. kérdés

Tart-e bármilyen állatot jelenleg? Ha igen, akkor írja le, hogy milyen (eke)t!

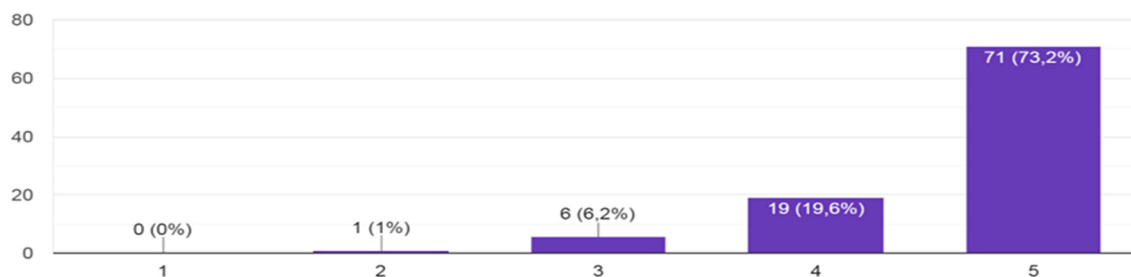

5. ábra A válaszadók állatfaj tartásuk szerinti megoszlása. Forrás: Saját vizsgálat.

Többféle állatfaj tartása több okból is előnyös lehet. Először is, segíthet diverzifikálni az előállított termékek típusait, például a tejet, a tojást vagy a húst. Másodszor, ha az egyik fajt betegség vagy természeti katasztrófa sújtja, a másik faj alternatív bevételi forrást biztosíthat. Végül pedig a több faj megléte segíthet a földterület hatékonyságának növelésében azáltal, hogy lehetővé teszi a különböző típusú takarmányok és legelőterületek használatát. A többféle állatfaj tartása nagyszerű módja lehet a gazdaság fenntarthatóságának és jövedelmezőségének növelésének.

6. kérdés

Ön mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy ha a haszonállatokat megfelelően tartjuk (az állatjóléti szabályoknak megfelelően), akkor jobbak lesznek a termelési eredmények? (Az 1-es válasz azt jelenti, hogy egyáltalán nem ért egyet, az 5-ös válasz azt jelenti, hogy teljes mértékben egyet ért. Kérem válaszát a megfelelő cellában jelölje!)

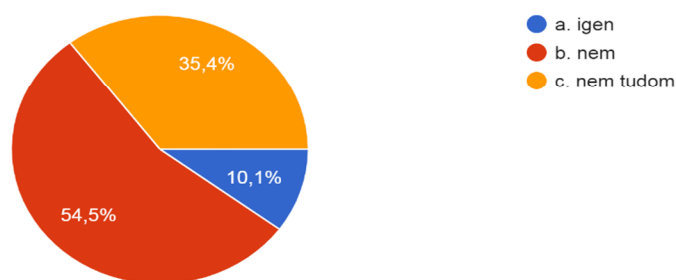

6. ábra A haszonállatok termelése és jóléte. Forrás: Saját vizsgálat.

A válaszadók 73,2%-a azt mondja, ha az állatokkal jól bánnak, és szükségleteiket kielégítik, nagyobb valószínűséggel maradnak egészségesek és termelékenyek, ami magasabb hozamot és jobb minőségű termékeket eredményez a fogyasztók számára. Továbbá, a humánusan kezelt állatok általában nyugodtabbak és kevésbé stresszesek, ami hatékonyabb munkafolyamatot eredményez a gazdaságban. Ezért mind az állatok, mind a gazdaság érdeke, hogy biztosítsa az állatjóléti szabályok betartását.

7. Ön szerint a haszonállat tartó gazdák kellő képen ismerik az Európai Unió állatjóléti szabályokat?

99 válasz

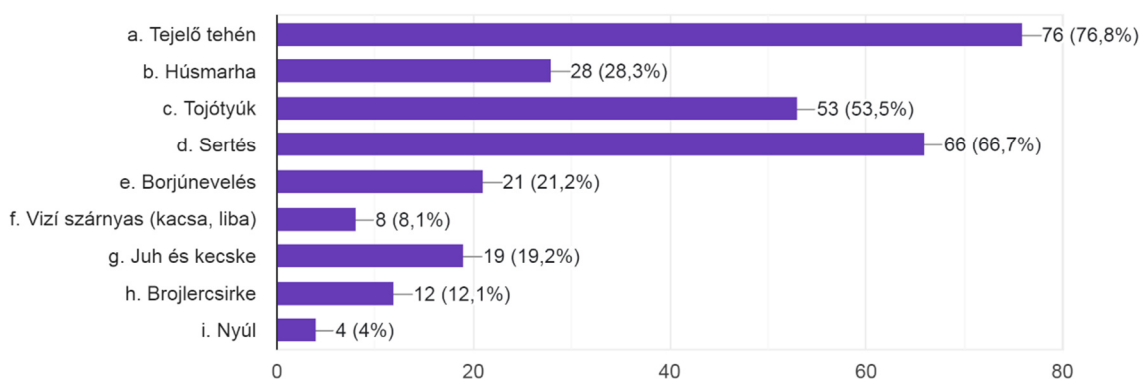

7. ábra Az Európai Unió állatjóléti szabályokról. Forrás: Saját vizsgálat.

A válaszadók 55,1%-a azt mondja: nem, sok állattenyésztő nem ismeri kellőképpen az Európai Unió állatjóléti szabályokat. Ennek oka az oktatás és a képzés hiánya, valamint a szabályok végrehajtásának hiánya. Ennek eredményeképpen sok gazdálkodó nem ismeri a szabályokat, és nem tartja be azokat. Ez olyan rossz állatjóléti gyakorlatokhoz vezethet, amelyek károsak a gondozásukban lévő állatokra nézve.

8. A véleménye szerint az alábbi listából melyik három haszonállat esetében kellene a jelenlegi a jólét/védelem szintjét a leginkább javítani?

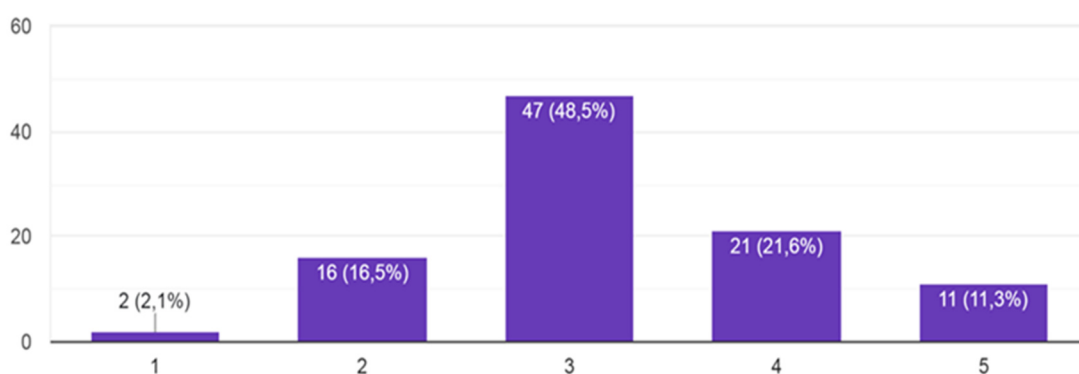
99 válasz

8. ábra Az Európai Unió állatjóléti szabályokról. Forrás: Saját vizsgálat.

A válaszadók az alábbi 3. haszonállat jólétét javítaná: tejelő tehén 76,5%, a sertés 67,3%, a tojótyúk 53,1%. A csirkék jelenlegi jóléti védelmi szintjén kellene a legtöbbet javítani. A csirkék a világ egyik legelterjedtebb tenyésztett állatai közé tartoznak, és gyakran túlsúlyos, stresszes és egészségtelen körülmények között tartják őket. Olyan kegyetlen gyakorlatoknak is ki vannak téve, mint a csőrnyírás és a kényszerű vedlés. Jólétük védelmük javítása segítene csökkenteni szenvedésüket és javítani életminőségüket.

A 9. kérdés: A jelenlegi állatvédelem és állatjóléti szabályozásban , úgy gondolja, hogy az állatok jóléte/védelme megkapja a kellő figyelmet? (Az 1-es válasz azt jelenti, egyáltalán nem kap megfelelő figyelmet , az 5-ös válasz azt jelenti, hogy mindenre kiterjedő alapos szabályozás létezik. Kérem választ a megfelelő cellában jelölje!)

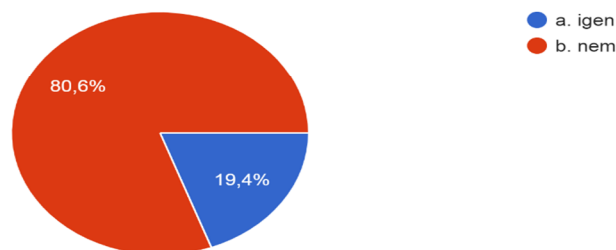

9. ábra Az Európai Unió állatjóléti szabályokról. Forrás: Saját vizsgálat.

Az állatjólét és az állatvédelem az utóbbi években egyre fontosabbá vált, de még mindig nem kapja meg a megérdemelt figyelmet. Annak ellenére, hogy számos országban az állatok védelmét célzó jogszabályok vannak érvényben, még mindig sok a tennivaló annak érdekében, hogy minden állatot tisztelettel és méltósággal kezeljenek. Emellett az élelmiszertermelésre használt állatok gyakran szenvednek a túlsúlyosságtól, az orvosi ellátás hiányától és a rossz táplálkozástól.

10. Ön tudna-e jobb, állatbarátabb megoldásokat, új tenyésztési módszereket javasolni a haszonállat tartó gazdáknak?

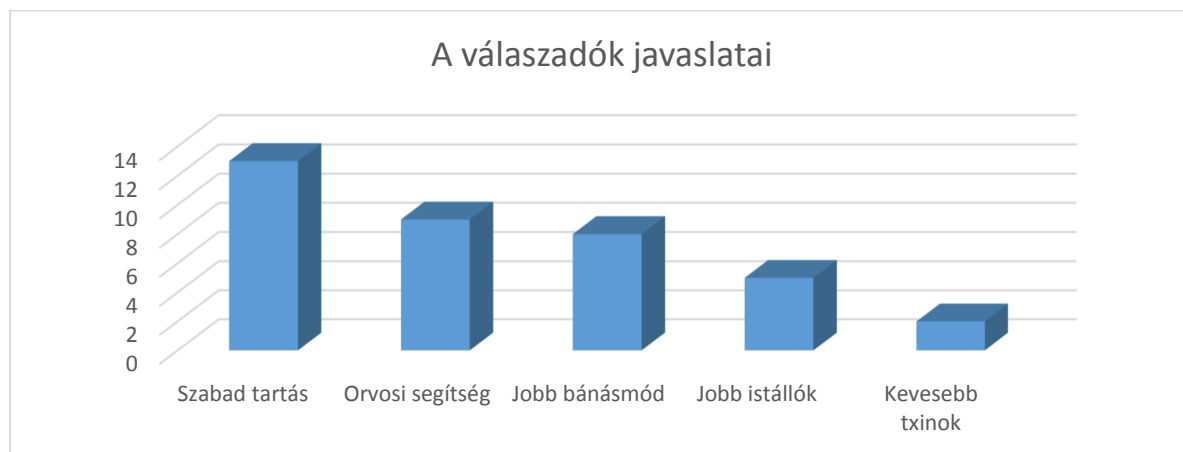
98 válasz

10. ábra Állatbarát megoldások javaslatok . Forrás: Saját vizsgálat.

A válaszadók 80,4%-a nem tudna jobb megoldást javasolni az állattenyésztők számára az egyik megoldás az, ha a humánus állattartási gyakorlatokra összpontosítanak. Ez magában foglalja az állatok megfelelő elhelyezésének, élelmezésének, vízellátásának és orvosi ellátásának biztosítását. Emellett a gazdáknak a szelektív tenyésztési módszerekre kellene összpontosítaniuk, hogy javítsák az állatok egészségét és jólétét. Ez magában foglalhatja az olyan kívánatos tulajdonságokkal rendelkező állatok kiválasztását, mint a jobb betegségekkel szembeni ellenálló képesség.

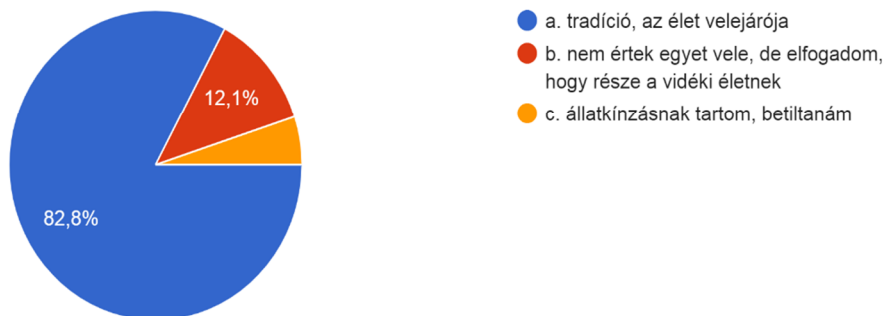
11. Ha, igennel válaszolt, akkor kérem, írjon pár javaslatot!

11. ábra A válaszadók javaslatai az állatjóléti szabályozásra. Forrás: Saját vizsgálat.

12. Mi az ön véleménye a hagyományos disznó/bárány vágásról?

99 válasz

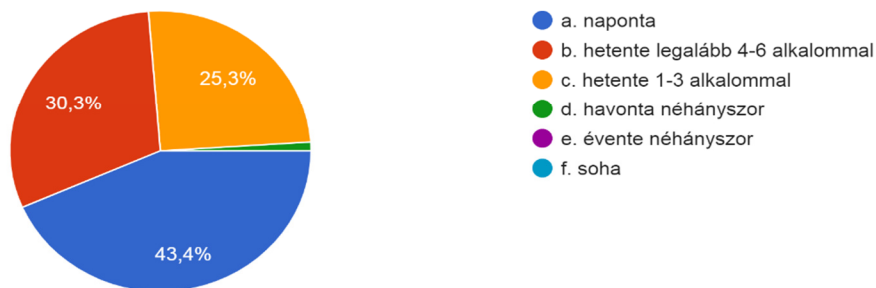

12. ábra Tradíció vagy állatkínzás? Forrás: Saját vizsgálat.

A válaszadók 82,8%-a a hagyományos disznó-/báránylvágásról az a véleménye, hogy az sok kultúrának és vallási hagyománynak fontos része, és tiszteletben kell tartani. Ugyanakkor humánus és etikus módon kell végezni, megfelelő állatjóléti előírások betartásával.

13. Milyen gyakran fogyaszt húst, vagy hústermékeket?

99 válasz

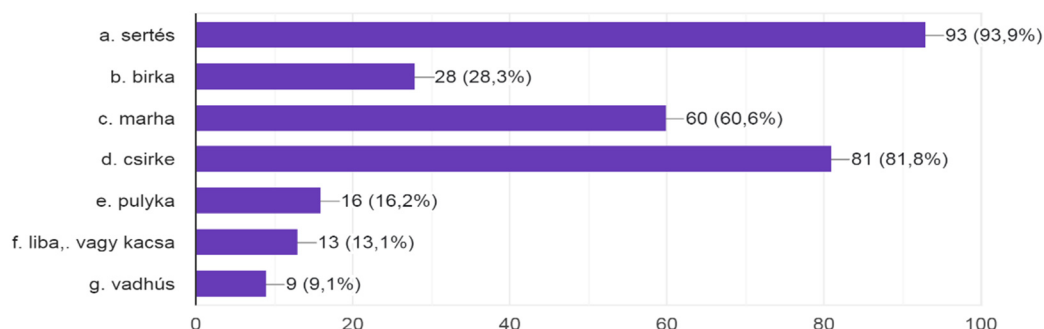

13. ábra A húsfogyasztás ősi szokásunk. Forrás: Saját vizsgálat.

A hús vagy húskészítmények fogyasztása személyes döntés, amely személyenként eltérő. Egyesek úgy dönthetnek, hogy minden nap esznek húst, míg mások úgy dönthetnek, hogy teljesen tartózkodnak a húsfogyasztástól. Azok esetében, akik esznek húst vagy húskészítményeket, a fogyasztás gyakorisága számos tényezőtől függhet, például az étrendi preferenciáktól, a hozzáférhetőségtől, a megfizethetőségtől, valamint a kulturális vagy vallási meggyőződésektől. Vannak, akik a vegetáriánus vagy vegán étrendet választják, és ezért kerülnek mindenféle állati eredetű terméket.

14. Amennyiben húsfogyasztó válassza ki az Ön által leginkább kedvelt 3 húsfélét!

99 válasz

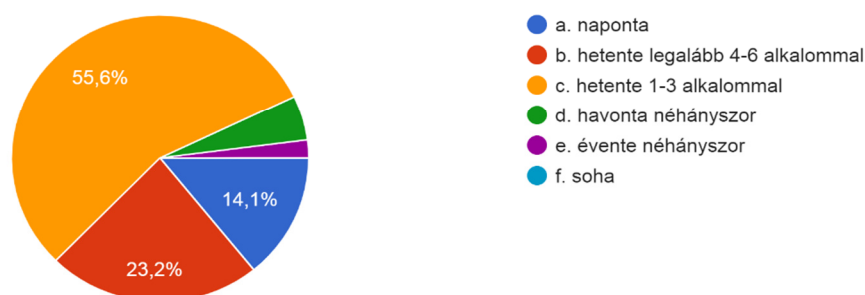

14. ábra A három húsfajta a válaszadók szerint. Forrás: Saját vizsgálat.

A válaszadók három kedvenc húsa a marhahús, a csirke és a sertéshús. A marhahús nagyszerű fehérje-, vas- és B12-vitaminforrás, így remek választás egy egészséges étkezéshez. A hús az idők kezdete óta az emberi táplálkozás alapanyaga. Akár főzve, grillezve, sütvé vagy nyersen fogyasztják, a hús ízletes és tápláló étel, amelyet sokan élveznek. Nagyon sokféle húsfajta közül kedvünkre választhatunk.

15. Milyen gyakran fogyaszt tojást?

99 válasz

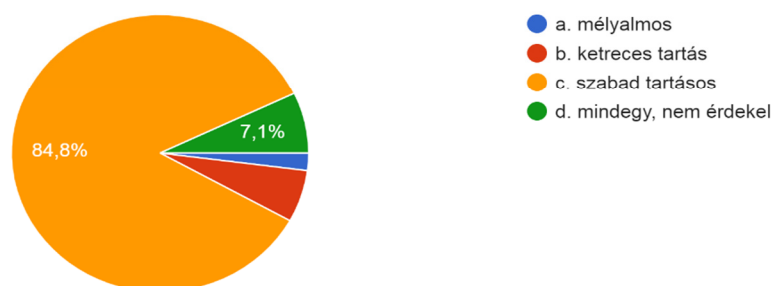

15. ábra A válaszadók a tojás fogyasztási szokásairól. Forrás: Saját vizsgálat.

A válaszadók 55,6%-a hetente 1-3 alkalommal fogyaszt tojást. A tojásfogyasztás világszerte elterjedt táplálkozási gyakorlat. A tojás nagyszerű fehérje-, vitamin- és ásványi anyagforrás, így minden korosztály számára ideális táplálék. A tojás emellett jó forrása az egészséges zsíroknak. A tojásfogyasztást számos egészségügyi előnnyel hozták összefüggésbe, többek között a csontok jobb egészségével és a rákos betegség bizonyos típusainak csökkent kockázatával.

16. Ha jellemző Önre a tojásfogyasztás, akkor milyen tartási technológiával tartott tyúkok tojását fogyasztja/vásárolja szívesebben?

99 válasz

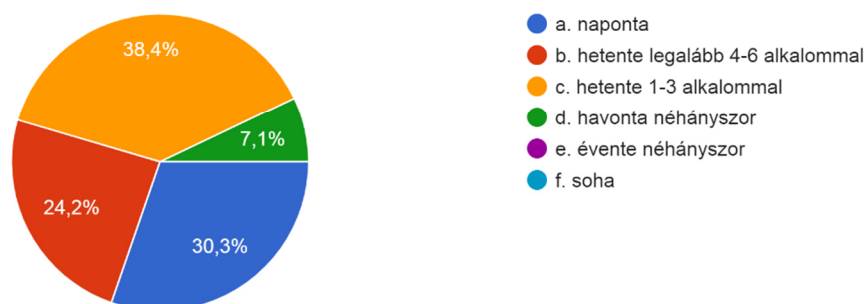

16. ábra A tojótyúk tartástechnológia fontossága. Forrás: Saját vizsgálat.

A tojásokat olyan tyúkok tojják, amelyek szabadon járhatnak egy nyílt területen, például egy udvarban ahelyett, hogy szűk helyen, ketrecben tartanák őket. A tyúkok természetes környezetben kereshetnek élelmet, fürödhetnek és tojhatnak. A szabad tartásból származó tyúktojás népszerű választás a fogyasztók körében. A válaszadók 84,8%-a a szabad tartásos tyúk tojását vásárolja, fogyasztja.

17. Milyen gyakran fogyaszt tejtermékeket?

99 válasz

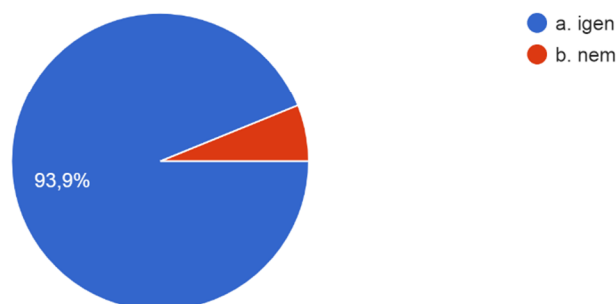

17. ábra A tejtermék fogyasztási szokások a válaszadók körében. Forrás: Saját vizsgálat.

A tejtermékek fogyasztása nagyszerű módja lehet az olyan fontos tápanyagok, mint a kalcium és a D-vitamin bevitelének, de a kiegyensúlyozott étrend fenntartása érdekében fontos megfontolni, hogy milyen gyakran fogyasztunk tejtermékeket. A válaszadók többsége csaknem naponta fogyaszt tejet vagy tejterméket. Összességében fontos, hogy mérlegelje, milyen gyakran fogyaszt tejtermékeket, és győződjön meg arról, hogy ez megfelel-e az Ön táplálkozási igényeinek és preferenciáinak.

18. Hajlandó-e többet fizetni azokért az állati termékekért, amelyekről tudja hogy az állatok jó körülmények között tartják és biztosított az állatvé... maximálisan megfeleltek az állatjóléti szabálynak?

98 válasz

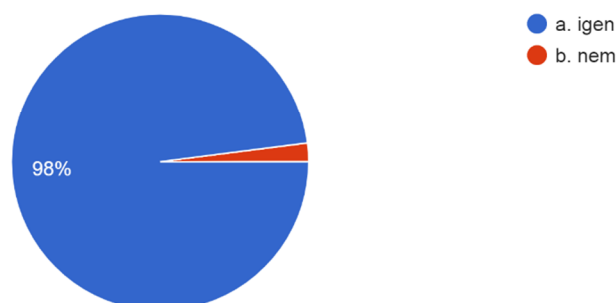

18. ábra A fogyasztók igényei. Forrás: Saját vizsgálat.

Az állati eredetű termékekről, úgy vélem, és a válaszadók 93,9%-a is, hogy ha többet fizetünk értük, akkor előnyös lehet, ha tudjuk, hogy az állatokat jó körülmények között tartják, és magas szintű állatjólétet biztosítanak. A biogazdálkodás az egyik módja ennek, mivel az állatjólétre és az állatjóléti szabályok betartására összpontosít. Emellett a biogazdálkodás környezetvédelmi előnyökkel is jár, mivel a gazdálkodás fenntarthatóbb és környezetbarátabb megközelítése. A biogazdálkodás továbbá segít csökkenteni az állatok megbetegedésének és fertőzésének kockázatát, mivel az antibiotikumok és más vegyi anyagok használata minimálisra csökken. Ennek eredményeképpen a bio állati termékek gyakran jobb minőségűek és egészségesebbek lehetnek az emberi fogyasztás szempontjából.

19. Fontosnak tartja-e az állati fehérjék fogyasztását?

99 válasz

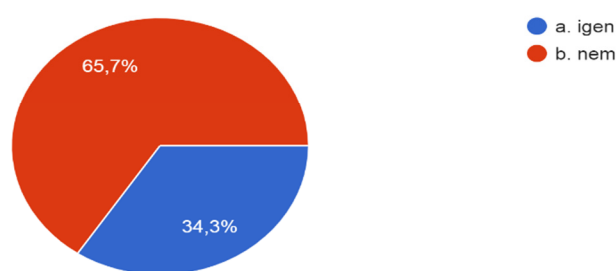
19. ábra Az állati fehérjék fontossága. Forrás: Saját vizsgálat.

Az állati fehérjefogyasztás sok ember számára fontos, mivel az alapvető tápanyagok egyik fő forrása. A fehérje a szervezet minden sejtjének fontos alkotóeleme, és segít a szövetek felépítésében és javításában. Az állati fehérje bizonyos aminosavakban gazdagabb, mint a növényi források, így teljesebb fehérjeforrás. Ezenkívül az állati fehérje gyakran könnyebben emészthető, mint a növényi eredetű fehérjék, ami előnyös lehet az emésztési problémákkal küzdők számára. Az állati fehérje olyan alapvető vitaminokat és ásványi anyagokat is biztosít, mint a vas, a cink és a B-vitaminok.

A válaszadók 98%-a is fontosnak tartja az állati fehérjék fogyasztását.

20. Járt már vágóhídon?

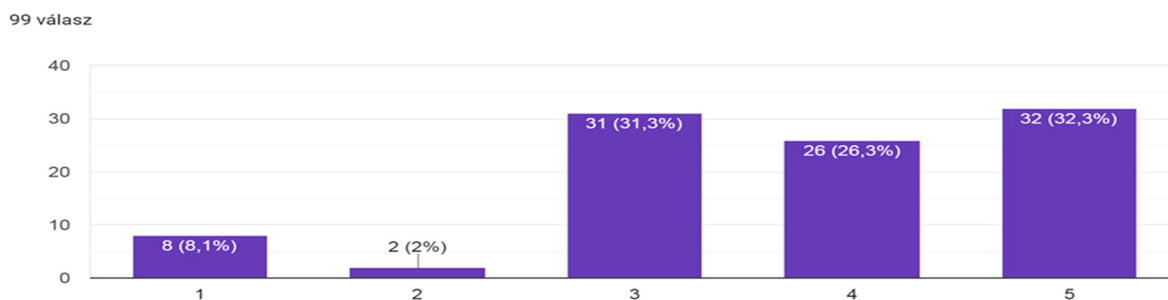
99 válasz

20. ábra A vágóhíd taszító ereje. Forrás: Saját vizsgálat.

A modern világunkban küzdenünk kell hogy minél több úgynevezett állatbarát vágóhidak alakuljanak. S ezek egyre népszerűbbek, ahogy az emberek egyre inkább tudatában vannak az állati termékek fogyasztásának etikai következményeinek. Az állatbarát vágóhíd célja, hogy csökkentse az állatok által a vágási folyamat során elszenvedett fájdalmat és szenvedést. Ezt olyan humánus módszerek alkalmazásával érik el, mint például az állatok vágás előtti elkábítása, a stresszmentes kezelési technikák alkalmazása, valamint annak biztosítása, hogy az állatok ne legyenek kitéve felesleges szenvedésnek vagy félelemnek. Emellett az állatbarát vágóhidak jellemzően olyan szakképzett személyzetet alkalmaznak, akiket az állatjóléti és állattartási gyakorlatok terén képeznek ki. Ez a személyzet felelős az állatok jólétének felügyeletéért a teljes folyamat során, a szállítástól a vágásig. A válaszadók 65,7%-a nemjárt a vágóhídon, de egy vágóhíd meglátogatása kijózanító élmény, amely maradandó benyomást hagyhat.

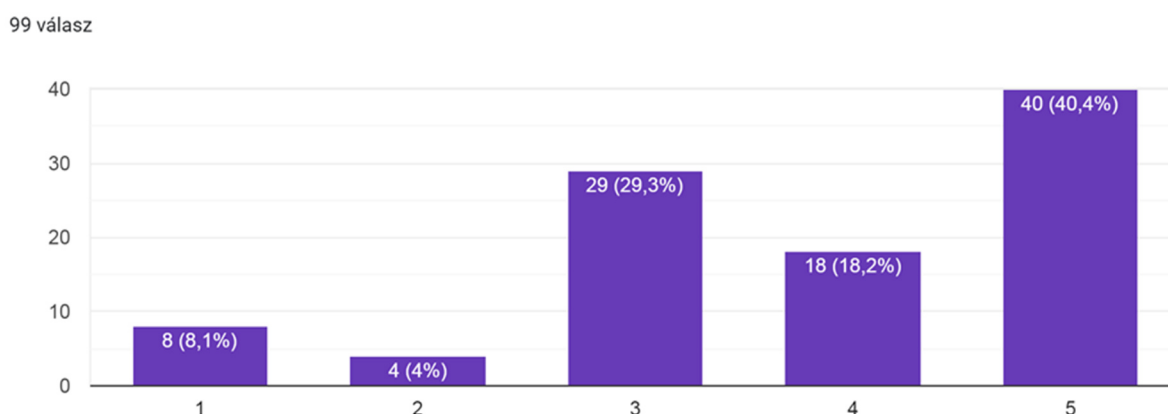
21. Mennyire ért egyet azzal az állítással, hogy az állati termékeket előállító gazdasági haszonállatok tartását szabályozni kell? (Az 1-es válasz azt jelenti, hogy egyáltalán nem ért egyet, az 5-ös válasz azt jelenti, hogy teljes mértékben egyet ért. Kérem válaszát a megfelelő cellában jelölje!)

21. ábra. A haszonállat tartását szabályzó rendeletek fontossága. Forrás: Saját vizsgálat.

Az állati termékeket előállító haszonállatok tartását szabályozni kell. Ennek oka, hogy a haszonállatok élőlények, amelyek humánus bánásmódot és megfelelő életkörülményeket igényelnek. Ezért fontos biztosítani, hogy az állatokat ne tartsák túlszűfolt karámokban vagy ketrecekben, és hogy megfelelő táplálkozásban és állatorvosi ellátásban részesüljenek. Ezen túlmenően szabályozásokkal kell biztosítani, hogy a haszonállatokat ne használják fel az állati termékek előállításán kívül más célokra, például orvosi kutatásra vagy szórakoztatásra. Végezetül pedig olyan szabályozásoknak kell érvényben lenniük, amelyek biztosítják, hogy a tenyésztett állatokból előállított állati termékek emberi fogyasztásra is alkalmasak legyenek. Ezek a szabályozások segítenének biztosítani, hogy az állatokkal humánusan bánjanak, hogy a belőlük előállított termékek biztonságosak legyenek az emberi fogyasztás szempontjából, és hogy a termelésük ne károsítsa a környezetet.

22. Ön büszke-e arra hogy az Európai Unió-ban van az egyik legszigorúbb állatvédelem és állatjóléti szabályozás a világban? (Az 1-es válasz azt jelenti, hogy egyáltalán nem tartom fontosnak, az 5-ös válasz azt jelenti, hogy nagyon fontosnak tartom. Kérem válaszát a megfelelő cellában jelölje!)

22. ábra. A jó állatvédelmi törvények az Európai Unióban . Forrás: Saját vizsgálat.

Az Európai Unió (EU) régóta vezető szerepet tölt be az állatvédelmi és állatjóléti jogszabályok terén, és büszke vagyok az e téren elért eredményekre. Az EU számos intézkedést

hozott az állatok biztonságának és jólétének biztosítása érdekében, például a haszonállatok védelméről szóló európai egyezményt, amely meghatározza a haszonállatok gondozására és tartására vonatkozó minimumkövetelményeket. Az EU továbbá számos irányelvet hajtott végre az állatok kegyetlenséggel szembeni védelme érdekében, például a kozmetikai termékekkel kapcsolatos állatkísérletek tilalmát, valamint a vadon élő állatok cirkuszokban való felhasználásának korlátozását. Azáltal, hogy az EU magas szintű állatvédelmi és állatjóléti jogszabályokat alkot, más országokat is arra ösztönöz, hogy kövessék példáját, és hasonló intézkedéseket fogadjanak el az állatok védelme érdekében. Büszke vagyok arra, hogy az EU példát mutat más országoknak, amelyeket követni lehet az állatvédelmi és állatjóléti jogszabályok terén.

5. Következtetések és javaslatok

A dolgozatomban azért kutatom ezt a témát, hogy megértsék, hogyan élik meg az állatok a fájdalmat, a szenvedést és a stresszt, és hogyan lehet ezeket az élményeket minimalizálni. Azon is dolgozok, hogy meghatározzuk azokat a módokat, amelyekkel az állatok jóléte javítható a jobb gazdálkodási gyakorlatok és politikák révén. Emellett dolgozni kell olyan új technológiák kifejlesztésében, amelyek segíthetnek az állatok jólétének javításában.

Az állatjóléttel kapcsolatos kérdőívem eredményei egyszerre voltak tanulságosak és aggasztóak. Miután 99 embertől kaptam válaszokat, nyilvánvaló, hogy szükség van a kérdéssel kapcsolatos nagyobb tudatosságra. A válaszadók többsége úgy nyilatkozott, hogy a haszonállattartók nem ismeri az állatjóléti előírások jelenlegi helyzetét, és csak egy kis százalékuk tudta megnevezni a vonatkozó rendeleteket. Ez arra utal, hogy több oktatásra van szükség a témában annak érdekében, hogy a társadalom minden tagja megértse az állatok jólétük fontosságát.

Egy nemrégiben végzett vizsgálat, amelyben 99 ember töltött ki egy kérdőívet az állati termékekről, érdekes eredményeket hozott. A tanulmány megállapította, hogy a résztvevők többsége pozitívan vélekedett az állati termékekről. A résztvevők közel 70%-a azt mondta, hogy elégedetten vásárol állati termékeket. A tanulmány azt is megállapította, hogy a résztvevők többsége úgy érezte, hogy az állati termékek ára elfogadható. A tanulmány azt is megállapította, hogy a legtöbb résztvevő tisztában van az állattenyésztés környezeti hatásaival. A résztvevők több mint 80%-a mondta, hogy fontosnak tartja az állati termékek magasszintű minőség ellenőrzését. Emellett a résztvevők közel 90%-a azt mondta, hogy hajlandó lenne többet fizetni a környezetbarát állattenyésztési termékekért. Végül a tanulmány megállapította, hogy a legtöbb résztvevő tisztában volt az állattenyésztés állatjóléti hatásaival. A résztvevők több mint 90%-a mondta, hogy úgy véli, hogy az állatjólétnek prioritást kell élveznie az állati termékek előállítás és fogyasztása során.

Összességében ezek az eredmények azt mutatják, hogy a kérdőívet kitöltők többsége pozitívan viszonyul az állati termékekhez. Az emberek általában elégedettek a rendelkezésre álló állati termékek minőségével és választékával, és hajlandóak többet fizetni a jobb minőségű és környezetbarát termékekért. Továbbá az állati termékek fogyasztásakor a legtöbb ember számára fontos szempont az állatok jóléte.

Az eredményekből kiderült, hogy a résztvevők többsége arról számolt be, hogy rendszeresen fogyaszt valamilyen állati fehérjét. A leggyakrabban fogyasztott állati fehérje a sertéshús és a csirkehús volt, ezt követte a tojás, a tejtermékek, majd a marhahús. A felmérésből az is kiderült, hogy a résztvevők többsége aggódik az állatjólét miatt, és támogatja az állatokkal való humánus bánásmódot biztosító szigorúbb szabályozást.

6. Összefoglalás

A szakdolgozatomhoz a felmérést 22 kérdésből szerkesztettem. Kérdeztem az állatjóléti és állatvédelmi szabályozásokról, a haszonállat tartási technológiáról, és az állati termékek fogyasztási szokásairól, amihez 99 személy járult hozzá.

Felmérésemet az internet segítségével végeztem a <https://docs.google.com/forms/u/0/?tgif=d> kérdőíves portálon keresztül. E portál használatával gyorsan és egyszerűen megtervezhettem a felmérést, és eljuttathattam a kívánt célközönséghez. A felmérés kérdéseit a kutatásom igényeihez igazíthattam, és rövid idő alatt nagyszámú résztvevőtől tudtam válaszokat gyűjteni.

A felmérés megvizsgálta, hogy az állattenyésztők kellőképpen ismerik-e az Európai Unió állatjóléti szabályokat. Az állatjólét összetett kérdés, és a mezőgazdasági ágazat változó természete miatt az állattenyésztők számára nehéz lépést tartani a legújabb szabályozásokkal.

A kutatások azt mutatják, hogy sok állattenyésztő nincs megfelelően tájékoztatva az uniós állatjóléti szabályokról.

A tojás és a hús minőségét illetően a helyes választás alapvető fontosságú az egészség és a táplálkozás szempontjából, derült ki a felmérés alapján. Ami a kedvenc húsokat illeti, a marhahús, a csirke és a sertéshús az első három helyezett. Ez derül ki a világ különböző részein élő válaszadók körében végzett felmérésből.

Köszönetnyilvánítás

Ezúton szeretnék köszönetet mondani témavezetőmnek, Dr. Bánhegyi Gabriella egyetemi docensnek a dolgozat megírásához nyújtott szakmai útmutatásáért és kedves segítőkészségéért.

Külön köszönöm családomnak-feleségemnek , szüleimnek, hogy a tanulmányaim során támogattak és minden helyzetben mellettem álltak, valamint György Melinda tanulmányi felelősnek, aki nagy segítséget nyújtott mind az egyetemi éveim alatt, mind a szakdolgozatom megírása során.

7. Szakirodalmi jegyzék

EMBERSICS,(2016) . Az állatvédelem kialakulása és történelmi áttekintése. Iustum Aequum Salutare (XII. 2016 4) 220.p.

NYÚL ZSÓFIA2017 Az állatvédelmi és állatjóléti szabályozás jelentősége az állattartó gazdaságokban

METZGER,(2011). Az állatkínzás bűncselekmény kérdései. Acta Scientiarum Socialium 13: (32) 59-69.pp.

SINGER, PÉTER. 1975 Az állatok felszabadítása című könyve.

JÓNÁS E, (2015). .Az állatvédelem tárgya. TÁMOP-4.1.1.F-14/1/KONV-2015-00006 tananyag, Szegedi Tudomány Egyetem. 18.p.

TÁMOP.(2015) SVÁB M. (2008): Az ivóvíz az állatok itatása. TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 kiadvány, Budapest 1 p.

VÉGH Á,(2012) ÁROP-2216 – Jogalkalmazás javítása a mezőgazdasági szakigazgatásban 2. NÉBIH, Budapest. 8.p.

BROOM-JOHNSON, (1993) Stress and Animal Welfare, Spinger International.

JFGK 9 A fertőző szivacsos agyvelőbántalmak megelőzéséről, az ellenük való védekezésről, illetve leküzdésükről szóló 179/2009. (XII. 29.) FVM rendelet.

VARGA J., NAGY A., NAGY B.: BSE és társai – az állatok fertőző agyvelő-degenerációt okozó prion betegségei és humán vonatkozásaik; Magyar Tudomány 2001/5

EUMSZ 287. cikke (4) bekezdés) Az Európai Unió működéséről szóló szerződés

ROMÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE sz. 42/2004 . 215/2004) Az egészségügyi-állat-egészségügyi tevékenység megszervezésére és az élelmiszerbiztonságra vonatkozóan-

ROMÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE 42/2004. 215 sz.) Az egészségügyi-állat-egészségügyi tevékenység megszervezésére és az élelmiszerbiztonságra vonatkozóan-

ROMÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE sz. 2001. szeptember 20-i 591. sz) Az Európai Parlament és a Tanács 2004/42/EK irányelve

OLTY MÁRTA: Az állatok nyomorúsága Makkabi Kiadó Kft. Budapest, 2003)

ROMÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE sz. 2004. január 31-i 94. sz Az állatorvosi tevékenység megszervezésével kapcsolatos-

ROÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNY I. RÉSZÉNEK 1. SZ. 2017. DECEMBER 15-I 998 SZ) Az állatok védelme.

ROMÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE sz. 2014.április30-i320 sz) Az állat-egészségügyi tevékenység szervezéséről szóló-

ROMÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE sz. 2023. március 17-i 221 sz.

ROMÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE sz. 2023. január 27-i 73 sz.

ROMÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE sz. 2005. augusztus 22-i 763. sz

ROMÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE sz. 2012. október 15-i 704

ROMÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE sz. 2006. július 18-i 617sz

ROMÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE sz. 2016. szeptember 7-i 693 sz

ROMÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE sz. 2021. április 27-i 447 sz

ROMÁNIA HIVATALOS KÖZLÖNYE sz. 2007. december 21-i 880 sz

Táblázatok

1. táblázat Forrás: HIVATALOS KÖZLÖNY sz. 2014.április30-i320 sz

2. táblázat Forrás: HIVATALOS KÖZLÖNY sz. 2014.április30-i320 sz

KONZULENSI NYILATKOZAT

Fazakas Zsolt VAM BSc levelező tagozatos hallgató (Neptun kód: E3BB15) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a Szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Szakdolgozatot záróvizsgán történő védésre javaslom/ nem javaslom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023 _____ év április _____ hó 28 _____ nap

Dr. Bánhegyi Gabriella egyetemi docens
belső konzulens

NYILATKOZAT

Alulírott FÁZAKAS ZSOLT, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, GEORGIKON KESZTHELY Campus, VISEKFEJLESZTÉSI AGRÁRMÉRNÖK szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: CSÍKMAHARAS év 2023 hó 4 nap 20

Hallgató

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Fazakas Zoltán
A Hallgató Neptun kódja: E36615
A dolgozat címe: Az állatorvosi és állatjelölti munkákhoz szükséges állatgyógyászati
A megjelenés éve: 2023
A konzulens tanszék neve: Dr. Bócsai Gabriella

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, s az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

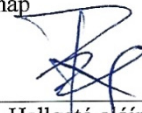
Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottnak ítélem, tudomásul veszem, hogy a Záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkor szellemi tulajdonkezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem könyvtári repozitori rendszerébe.

Kelt: 2023 év 4 hó 25 nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.